

**Universitat Autònoma
de Barcelona**

TREBALL FI DE GRAU

**DISSENY D'UN MODEL D'ANÀLISI DEL CURRÍCULUM
VIGENT DEL GRAU DE LOGOPÈDIA DE LA UNIVERSITAT
AUTÒNOMA DE BARCELONA: UNA MIRADA A LES
HABILITATS PROSOCIALS**

GRAU EN LOGOPÈDIA

Facultat de Psicologia i Lletres

Autores: Cristina Nadal Villanueva i Marina Pérez Sánchez

Tutora: Pilar Escotorín Soza

Agraïments

Agraïm a Pilar Escotorín, tutora del Treball de Fi de Grau (TFG), per la col·laboració, constància, implicació durant tot aquest temps i per compartir amb nosaltres els seus coneixements sobre la prosocialitat i els diferents projectes del Laboratori d'Investigació en Prosocialitat Aplicada (LIPA).

Un altre agraïment molt especial a tots i totes aquells/es logopedes que han participat en la primera fase del projecte, durant la filtració dels elements prosocials imprescindibles per a la pràctica logopèdica i la formació d'aquests/es professionals; i un altre a tots i totes els/les estudiants de quart curs del Grau de Logopèdia per proporcionar-nos una visió subjectiva dels resultats obtinguts, fent possible que aquest projecte assolís l'objectiu principal d'analitzar les assignatures del grau i identificar si es fomenten les habilitats prosocials necessàries per a una adequada intervenció entre pacient-professional.

ÍNDEX

Resum.....	4
Abstract	5
1. Introducció	6
1.1. El paper del/de la Logopeda	6
1.2. Evolució i situació actual de la professió	7
1.3. Importància de les habilitats socials i comunicatives dins la pràctica logopèdica	8
1.4. Beneficis de la prosocialitat en la formació universitària	10
2. Pregunta d'investigació i objectius de la recerca	13
3. Marc teòric	15
3.1. Una mirada a la prosocialitat.....	15
3.2. Origen de les conductes prosocials	16
3.3. Models sobre les habilitats prosocials	16
4. Mètode	26
4.1. Introducció i anàlisi del context	26
4.2. Tractament de la informació i proposta justificada d'intervenció	28
4.3. Resultats obtinguts	36
4.4. Comparativa de resultats	57
5. Conclusions	60
6. Consideracions ètiques.....	63
7. Cronograma del treball.....	65
8. Referències bibliogràfiques.....	67
9. Annexes.....	71
9.1. Annex 1: Filtració dels elements prosocials (primera fase del projecte)	71
9.2. Annex 2. Guies docents analitzades (segona fase del projecte)	72
9.3. Annex 3: Valoració de l'anàlisi curricular (tercera fase del projecte)	90

Resum

La logopèdia és una professió sociosanitària que requereix treballar directament amb persones que presenten dificultats, malalties i/o situacions de desavantatge. El rol que adopta el/la professional durant la comunicació és determinant i poques vegades és troba present a nivell curricular (Gamboa et al., 2014; Coll i Solé, 1990). La present investigació vol identificar quines habilitats prosocials, considerades com imprescindibles per la pràctica logopèdica, s'inclouen al Grau de Logopèdia de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

Objectiu: dissenyar una eina d'anàlisi curricular en base a indicadors prosocials presents en la literatura, permetent la revisió d'una mostra d'assignatures del Grau de Logopèdia de la UAB.

Metodologia: el procés d'anàlisi consta de tres fases seqüencials: filtració dels elements prosocials més rellevants i imprescindibles per la pràctica logopèdica per part de logopedes exercents, anàlisi de sis assignatures (de caràcter obligatori i assistencial) mitjançant els ítems filtrats prèviament i la valoració subjectiva dels/de les estudiants per contrastar les dades obtingudes.

Resultats: ajuden a comprendre la importància de les habilitats prosocials en el Grau de Logopèdia i demostren que hi ha presència d'elements prosocials en menor o major grau a les assignatures analitzades, sent més freqüent en les categories de competències, objectius i resultats d'aprenentatge que formen part de la guia docent.

Conclusió: formar en prosocialitat des de la formació universitària, dota als estudiants d'habilitats sociocomunicatives per una interacció entre professional-pacient centrada en l'empatia i l'assertivitat.

Paraules clau: *Speech and language therapist, logopeda, abilities, skills, competencies, prosocial, empathy i training.*

Abstract

Speech therapy is a social-health profession that requires working directly with people who present difficulties, illnesses and/or situations of disadvantage. The role adopted by the professional during communication is decisive and is rarely present at the curricular level (Gamboa et al., 2014; Coll and Solé, 1990). The present research aims to identify which prosocial skills, considered essential for the practice of speech therapy, are included in the Degree in Speech Therapy at the Autonomous University of Barcelona (UAB).

Objective: to design a curricular analysis tool based on prosocial indicators present in the literature, allowing the review of a sample of subjects of the Speech Therapy Degree of the UAB.

Methodology: the analysis process consists of three sequential phases: filtering of the most essential prosocial elements for speech therapy practice on the part of experienced speech therapists, analysis of six subjects (compulsory and attendance-based) using the previously filtered items and the subjective evaluation of the students to contrast the data obtained.

Results: show that there is presence of prosocial elements to a lesser or greater degree in the subjects analyzed, being more frequent in the categories of competencies, objectives and learning outcomes that are part of the teaching guide.

Conclusion: training in prosociality from university education provides students with socio-communicative skills for an effective interaction between professional-patient centered on empathy.

Keywords: *Speech and language therapist, logopeda, abilities, skills, competencies, prosocial, empathy & training.*

1. Introducció

El/la **logopeda** és un/a professional sanitari que s'encarrega de la prevenció, avaluació i tractament dels trastorns de la comunicació, com també del llenguatge, la parla, l'audició, la veu i la deglució. L'àmbit d'actuació és molt ampli, des de la infància fins a la vellesa (Sala i Núria Argelich, CLC, 2003).

Aquest/a professional pot ajudar a “un infant que no mira als ulls, una persona a qui quan menja li passa l'aliment al pulmó, algú que després d'un ictus no pot parlar, una mestra que acaba la setmana sense veu, un infant de 3 anys que diu molt poques paraules, un adolescent que no entén els enunciats dels problemes, un nadó que ha nascut sense sentir-hi o una persona gran que ha perdut l'audició, algú qui pateix Parkinson o càncer de llengua o càncer de laringe o ha estat operat del cervell, un transsexual que busca una altra veu, un amic a qui no entenem, un avi que ja no troba les paraules...”(pàgina oficial del CLC, 2006); són alguns exemples que enumera el Col·legi de Logopedes de Catalunya (CLC) davant la qüestionada pregunta sobre la funció dels/les logopedes a la societat actual.

1.1. El paper del/de la Logopeda

El codi deontològic que regula la professió sosté que “el respecte estricte dels drets humans i socials de l'individu és el principi bàsic de l'actuació del logopeda, i en cap circumstància no interfereixen motivacions religioses, ideològiques, polítiques, econòmiques, de raça, sexe, nacionalitat, condició social o personal; de l'usuari” (pàgina oficial del CLC, 2006).

El/la professional de logopèdia té la responsabilitat de posar a l'abast els recursos adequats en cada cas, valorant les característiques de cada pacient i evitant qualsevol perjudici. Doncs, el/la logopeda ha de ser solidari i defensar la dignitat del/de la pacient i del/de la professional, ja que la tasca professional requereix treballar directament amb persones que presenten dificultats, malalties o situacions de desavantatge. El rol que adopta un/a expert/a durant la comunicació és determinant. Tot i ser un factor rellevant en l'àmbit de formació professional, poques vegades es troba de forma explícita en el currículum o en la pràctica (Gamboa et al., 2014; Coll i Solé, 1990; Coll i Solé, 2001).

1.2. Evolució i situació actual de la professió

La logopèdia és una disciplina reconeguda a nivell internacional i concebuda com una formació de grau de forma generalitzada (International Association of Logopedics and Phoniatrics Education Committee. Revised IALP Education Guidelines, 2009). La figura d'aquesta professió rep diferents denominacions: *Logopeda*, *Speech & Language Therapist (SLT)*, *Speech & Language Pathologists (SLP)*, *Ortophoniste*, *Fonoaudiólogo*, *Terapeuta del lenguaje*, *Logopediste*, *Patólogo del habla*, *Terapeuta do Fala*, *Logoped*, entre altres (Cabrera et al., 2019:17).

És una professió sanitària molt jove, regulada per la **Llei 44/2003 al 22 de novembre, d'ordenació de les professions sanitàries**¹. A l'Estat Espanyol la titulació oficial de Logopèdia s'inicia en el curs 1992-1993 a la Universitat Complutense de Madrid i a la Universitat de Valladolid.

En els últims anys la figura del logopeda ha anat obrint-se pas en la societat que avui ens conforma. Actualment, es troba en lluita per rebre el reconeixement que mereix dins l'àmbit sanitari i socioeducatiu. La implantació d'estudis de logopèdia ha anat en augment i avui dia hi ha disset universitats espanyoles que imparteixen aquest grau, situades en les següents comunitats autònomes: Catalunya (3), Madrid (1), Valencia(3), Andalusia (2), Galicia (1), Astúries (1), Murcia (1), Castilla y León (3), Castilla la Mancha (1) i a les Illes Canàries (1). A més, quatre són les universitats espanyoles on s'imparteix el grau de logopèdia a distància en format semi-presencial: Universitat Oberta de Catalunya (UOC), Universidad Internacional de Valencia (VIU), Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNEDt) i Universidad de Alcalá (UAH).

A Catalunya s'estudia aquest grau de forma presencial a tres universitats: a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) des del curs 1997-1998, a partir de l'experiència d'una anterior diplomatura de postgrau; a l'Escola Universitària de Ciències de la Salut de la Fundació Universitària de Bages a Manresa (EUCS) des de 2001 i a la Universitat Ramon Llull (URL) des de 2011.

¹ Llei 44/2003 al 22 de novembre, d'ordenació de les professions sanitàries. BOE nº 280, pàgines 41442 a 41458 (17 pàgines).

El Grau de Logopèdia de la UAB et prepara per a l'exercici professional en la prevenció, avaluació, diagnòstic i tractament dels trastorns de la parla, la veu, les funcions orals no verbals, el llenguatge oral i escrit i altres formes de comunicació amb persones de qualsevol edat. On es troba la formació multidisciplinària que la logopèdia requereix, amb professorat de diferents facultats: Psicologia, Medicina, Filosofia i Lletres i Ciències de l'Educació (Pàgina oficial de la UAB, 2020).

En relació amb la creixent demanda, Manuel Sánchez Cano a la Revista de Logopèdia, Foniatria i Audiologia exposa:

Las escuelas solicitan cada vez con mayor frecuencia la intervención de los servicios públicos de logopedia para atender a los alumnos con dificultades de comunicación y lenguaje. De todos, es conocido el desequilibrio entre las demandas de las escuelas para recibir atención logopédica y los recursos de que dispone la administración (Sánchez, 2010:180).

Al 2004, el comitè de Logopedes de la Unió Europea nomena el 6 de març el Dia Europeu de la Logopèdia, una data escollida per emfatitzar la importància d'aquesta professió.

A causa de la crisi mundial ocasionada per la Covid-19 s'ha pogut evidenciar la importància de la figura del/de la logopeda a les unitats de cures intensives respecte als pacients amb disfàgia orofaríngia causada pel coronavirus (Hospital Universitario 12 de Octubre, 2020).

1.3. Importància de les habilitats socials i comunicatives dins la pràctica logopèdica

La logopèdia requereix interacció directa amb persones vulnerables o en situacions desavantatge. Per això, la intel·ligència i la comunicació emocional, com també l'empatia, són habilitats imprescindibles tant en l'àmbit personal com professional en els/les estudiants de ciències de la salut, part bàsica i fonamental en la comunicació i relació entre el/la professional i el/la pacient (Marín i León, 2007).

Salovey i Mayer (1990) encunyen el terme *intel·ligència emocional* com l'habilitat per percebre, assimilar, comprendre i regular les emocions pròpies com les alienes, promovent un creixement emocional i intel·lectual i establint una relació bidireccional entre emoció i intel·ligència. Es defineix una persona intel·ligent emocionalment a aquella que és capaç

de comprendre i expressar les seves emocions de manera natural, juntament amb la capacitat d'empatitzar amb les emocions dels altres (Hernandez i Dickinson, 2014; Salovey i Mayer, 1990).

Nombroses són les dualitats pel que fa a la següent qüestió: *les habilitats socials i comunicatives són innates o s'aprenen?*. En els últims anys es fonamenta la idea que les habilitats s'adquireixen a través de l'experiència. Tot i que és possible que hi hagi un caire innat, aquestes habilitats s'aprenen a través del treball propi, de l'aprenentatge social i de l'experiència vital. Es tracta d'un procés d'adquisició constant, continuat en el temps i sumatori al llarg de la vida del/de la professional (Goldfreid, 1983; Wilson, 1985; Fernández, 2014).

Tanmateix, és necessari que el/la professional compti amb una formació clínica (pràctica) i supervisada en aquestes habilitats, paral·lelament amb la formació teòrica específica que es desenvolupa en el marc curricular (Weisz i Gray, 2008; Scott, 2010).

En aquest context és de vital importància prestar atenció als principis ètics i valors en la formació dels/de les professionals en l'etapa universitària (UNESCO, 2009). Com esmenten professors de la facultat de psicologia de la Universitat de la Laguna:

La Universidad es el punto de encuentro (de las habilidades) entre lo educativo y lo profesional. Desde lo educativo porque las habilidades se pueden y se deben enseñar (Segura, 1999) y, en lo profesional, porque son las características que priman en este contexto (...). Los profesionales asistenciales, deben desarrollar y dominar un amplio abanico de habilidades sociales. Autores como Dickson, Hargie y Morrow (1997); McKay, Davis y Fanning (1995) y Goleman (1997) consideran que los profesionales asistenciales necesitan dominar las habilidades tanto intrapersonales como interpersonales, puesto que son las herramientas que fundamentan el adecuado ejercicio de su profesión (Ángela Torbay Betrancor et al., 2001:3).

Les habilitats terapèutiques permeten als professionals adquirir totes les destreses necessàries per establir la relació interpersonal amb el/la pacient, que busca comprensió sobre el problema que pateix i la forma de com tractar-ho (Costa i López, 2003).

1.4. Beneficis de la prosocialitat en la formació universitària

La competència comunicativa s'ha explicat de moltes maneres durant els darrers anys. Al 2005, Dalila Aguirre reuneix la diversitat d'opinions en l'estudi *Reflexiones acerca de la competencia comunicativa profesional*, a destacar:

Según Filiberto Beltrán, la competencia comunicativa es “el conjunto de habilidades que posibilita la participación apropiada en situaciones comunicativas específicas”. Este autor afirma que participar apropiadamente en una interacción comunicativa consiste en cumplir con los propósitos de la comunicación personal; esto es, lograr lo que se quiere o necesita y hacerlo dentro de lo socialmente aceptable (sentido y coherencia). (...) Por otro lado, Forgas plantea que en la actualidad las competencias comunicativas forman parte de las competencias profesionales (Aguirre, 2005:5).

Qualsevol professional que treballa en una dinàmica de relació d'ajuda amb un pacient, requereix una gran capacitat d'empatia per establir relacions de confiança, això va sempre acompanyat de *comportaments prosocials* (Stiff, Price Dillard et al., 1988).

En el marc pedagògic, la pràctica comunicativa des d'una perspectiva prosocial promou, sigui entre docents i alumnes o metges i pacients, relacions basades en l'estima recíproca i benestar de les parts involucrades. Es considera que aquest exercici de comunicació ha d'estar orientat per l'acció de prosocialitzar, entenent-la com l'acte i/o exercici de possibilitar en la realitat una o més accions prosocials amb la finalitat d'ajudar als altres, valorant i atenent els seus interessos, necessitats i afavorint un intercanvi autèntic en les relacions interpersonals (Juárez, 2008). La conducta prosocial i l'empatia, prediuen positivament la responsabilitat personal i social (Gutiérrez, 2011).

En els últims anys s'ha avançat en la investigació quant a l'aprenentatge dels comportaments prosocials, tant en l'edat infantil com en l'adulta, no únicament s'estudia per entendre per què i com ocorren, sinó també com poden formar part del bagatge d'una persona i les conseqüències i/o beneficis que presenten durant l'acte comunicatiu.

Un estudi de Spencer i Spencer (1991) s'entrevisten a més de 100 professionals de diferents àmbits laborals, preguntant-se quines eren les habilitats professionals que fan a un/a professional una persona exitosa. L'habilitat més destacada va ser l'empatia, sobretot en l'àmbit

de la salut. Al 1993, van constatar que els coneixements amb els quals es formen als professionals de la salut no sempre es dota d'eines necessàries per resoldre conflictes o actuar de forma prosocial. En aquesta línia, Spencer & Spencer consideren que l'empatia, la confiança, el judici positiu, entre d'altres; són competències centrals amb les quals s'hauria de formar als professionals. Des del projecte Motivation to Study (MOST) busquen brindar eines i/o estratègies als docents per treballar a l'aula, però també “generar un espai personal de treballar-se a si mateix, autoformar-se (...) i mapejar² el sistema de les seves relacions interpersonals” (Roche, et al. 2014:8).

En referència a les mencions anteriors, resulta imprescindible que els graus universitaris que mantenen una relació directa amb persones, mostrin coneixement sobre les habilitats prosocials adients per dur a terme una bona intervenció, ja que el mode de resposta pot servir com a factor important durant la interacció efectiva i respectuosa entre professional - pacient.

Les habilitats prosocials del professorat facilita l'aprenentatge dels/de les estudiants. La prosocialitat rep el desafiament d'establir accions que permetin la conformació d'un teixit social capaç de generar relacions saludables, afavorint la convivència harmònica en comunitat, sense vulnerar les identitats pròpies de cada persona (Gamboa et al., 2014; Milinga, 2016; Brandenberger i Bowman, 2015). Formar en prosocialitat des de la formació universitària no únicament enforteix als estudiants en les seves habilitats personals, sinó també els facilita una intervenció professional més adequada, dotant-se d'habilitats psicològiques i comunicatives que connecten amb l'altra des de la seva perspectiva.

Una de les perspectives del projecte Social responsibility through Prosociality based Interventions to Generate equal opportunities (SPRING), introdueix processos d'innovació curricular des de la prosocialitat en universitats de sis països llatinoamericans, ressaltant la importància de la formació en responsabilitat prosocial, tan personal, professional com ciutadana dels/de les estudiants.

Referido a la formación personal, profesional y ciudadana de los/las estudiantes, que busca que ellos y ellas sean sensibles, comprendan y respondan a la realidad social en que viven; sean afectados e interpelados por ésta y sus necesidades; cooperen, convivan y ejerzan la ciudadanía democrática en una sociedad plural; disciernen éticamente respecto a los dilemas personales y

²Mapejar: representar gràficament la distribució de les parts d'un tot.

profesionales que se les presentan con especial atención a los derechos y deberes humanos reconocidos globalmente, cuidando los impactos sociales, económicos y medioambientales de sus actuaciones (...). Por un lado, hacer de la vida universitaria un modelo de transformación en la convivencia; de diálogo, de respeto, de colaboración, de ciudadanía y de autorreflexión desde lo curricular (Gamboa et al., 2014:24-25).

“La prosocialitat és una via segura per construir relacions de confiança i la comunicació prosocial és un mitjà adequat per fer-la operativa” (Escotorín i Cirera, 2013:116). Es pot afirmar que una comunicació de qualitat genera una reciprocitat positiva en les relacions interpersonals o socials, millorant la identitat, creativitat i iniciativa dels individus o grups implicats (Escotorín i Roche, 2008).

Respondre als reptes de la societat actual en la formació universitària implica formar líders actius i flexibles que siguin capaços de respondre a les necessitats noves i demandades de la societat, i per contra de les persones que la conformen. Les universitats per respondre a aquestes demandes (Cirera, 2016) han d'enfortir les habilitats dels futurs professionals per a fer front amb èxit a les necessitats del segle XXI.

El risc que poden patir els/les professionals de la salut és la *síndrome de Burnout* descrit com “una sensació de fracàs i una existència consumida o desgastada com a resultat d'una sobrecàrrega per exigències d'energies, recursos personals o força espiritual del treballador” (Freudenberger, 1974:1). Altres autors, associen aquesta síndrome a un esgotament físic, emocional i mental causat per la implicació de la persona en situacions que afecten emocionalment durant llargs períodes de temps (Raquepaw, 1989).

Segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), la *síndrome de Burnout* és considerada com una malaltia laboral que provoca deteriorament en la salut física i mental de les persones. Tanmateix, els graus d'estrès poden variar d'una persona a un altre en funció de la percepció de la situació o esdeveniment estressant. És a dir, alguns/es alumnes, sota la mateixa circumstància mostraran diferències en els nivells d'estrès segons si han desenvolupat les competències necessàries durant el procés formatiu (Ortiz, 2018).

Per aquest motiu, s'alimenta la importància de respondre des de la universitat a la necessitat de protegir la salut i humanisme dels/de les futurs/es professionals.

2. Pregunta d'investigació i objectius de la recerca

Tenint en compte la importància que actualment presenta el paper del logopeda i els beneficis que pot generar la prosocialitat en l'àmbit professional, és vàlid preguntar-se: *Com es treballen les habilitats prosocials dins el currículum del grau de Logopèdia de la Universitat Autònoma de Barcelona?*

Una aproximació al currículum de logopèdia i per respondre a la pregunta d'investigació cal determinar alguns conceptes claus que serviran de base per respondre aquesta pregunta: *competències, habilitats i elements prosocials*.

Es proposa l'ús del concepte genèric “**elements prosocials**” per a referir-se a tots aquells aspectes de contingut o metodologia de prosocialitat que es poden trobar presents dins del currículum analitzat, ja sigui dins dels objectius, a les competències, a les habilitats o als continguts.

En l'àmbit educatiu les competències i les habilitats són dos conceptes diferents. Des d'una perspectiva lèxica, la RAE les defineix com:

- a) **Competència:** perícia, aptitud o idoneïtat per a fer alguna cosa o intervenir en un assumpte determinat
- b) **Habilitat:** capacitat i disposició per alguna cosa. Cadascuna de les coses que una persona executa amb gràcia i destresa.

Des d'un enfocament curricular, “l'activitat cognitiva de l'estudiant no es limita a l'adquisició de coneixements, sinó també al desenvolupament d'habilitats i competències” (Santesteban i Velázquez, 2018:2). El concepte de **competències** s'entén com la capacitat per mobilitzar diversos recursos cognitius per fer front a un tipus de situacions (Perrenoud, 2000); ser capaç de transferir el que s'ha après, de tenir autonomia en l'aprenentatge i de resoldre problemes (Goñi, 2005). Són nombrosos els autors que expliquen el terme **habilitats**, on sostenen que es desenvolupen en l'activitat i impliquen el domini d'activitat cognitiva i pràctica. També, es defineix com una formació psicològica individual, on a través la socialització el individu aprèn un conjunt de coneixements i/o estratègies que permeten aconseguir uns objectius concrets (Mestre, 1996; Fuentes, 2000; González, 2002). En resum, s'entén com habilitats “les formacions psicològiques estructurades en accions i operacions; i per competències les

configuracions psicològiques estructurades en estats dinàmics amb un valor emocional estable” (Santesteban i Velázquez, 2018:9).

Des d'una mirada prosocial i amb la finalitat d'investigar quines competències o habilitats prosocials són necessàries per dur a terme una bona pràctica logopèdica, s'elabora una eina d'anàlisi que possibiliti identificar de quina manera es treballen els elements prosocials dins la formació universitària. Tenint en compte la magnitud del projecte de recerca que es planteja, es proposa fer un anàlisi únicament del currículum de logopèdia de la UAB, atès que es compta amb major facilitat d'accés a fonts d'informació i materials d'anàlisi com la possibilitat d'obtenir informació mitjançant entrevistes a logopedes i professionals excercents.

En la UAB, la diplomatura en logopèdia es va iniciar el curs 1997-1998 incorporant en el pla d'estudi (Dipòsit Digital de Documents de la UAB, 1998) assignatures com el *desenvolupament dels processos socioafectius*, on es treballaven els beneficis de les relacions entre iguals o com establir relacions entre iguals de forma satisfactòria i plena, incorporant la conducta prosocial dins un bloc curricular. Aquesta assignatura, entre altres, ja no es contempla en la modificació del grau universitari al 2009 com tampoc en el present pla d'estudis de l'any 2017 que segueix en vigor actualment.

Per aquest motiu l'objectiu general és: **dissenyar un model d'anàlisi curricular mitjançant una mostra d'assignatures del grau de logopèdia de la UAB en base a indicadors de prosocialitat presents en la literatura**. Aquest disseny pot forjar una eina d'autorevisió de la qualitat del pla d'estudi dels graus universitaris, amb l'objectiu de respondre els desafiaments del segle XXI on actualment es troba la influència de la COVID-19.

Com a objectius específics es plantegen:

- Elaborar una llista d'indicadors bàsics presents en la literatura que identifiquen l'actuació prosocial d'un/a professional de la salut.
- Crear una eina d'anàlisi curricular que permetin valorar l'estructura interna de les assignatures en base a la presència d'elements prosocials.
- Obtenir la valoració subjectiva dels/de les estudiants de 4t curs del Grau de Logopèdia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

3. Marc teòric

3.1. Una mirada a la prosocialitat

Són moltes i molt diferents les definicions que avui dia es troben en l'encunyació d'aquest terme, d'igual forma, totes sostenen en comú que la *prosocialitat* s'entén com un sistema de pensament orientat a promoure actituds i comportaments que beneficien a altres persones, grups o metes socials objectivament positives que augmenten la probabilitat de generar una reciprocitat positiva i solidària, sense que existeixin recompenses materials externes (Escotorín et al., 2014). O bé, són els intents de satisfer la necessitat de suport físic i emocional d'una altra/es persona/es (Benson et al., 2006; Catalano et al., 2004).

La *conducta prosocial* sorgeix de complexos processos del desenvolupament general i psicològic. En aquest desenvolupament es troben els processos d'atenció i d'avaluació, competència social i capacitat d'autoregulació (Caprara i Pastorelli, 1993; Eisenberg i Fabes, 1998).

Una conducta prosocial, segons Félix López (1994), requereix dues condicions:

- Intenció i/o propòsit de beneficiar a l'altre o els altres.
- Realitzar-ho de forma voluntària i de forma desinteressada, és a dir, que la persona no obtingui beneficis a curt o a llarg termini.

No obstant, el criteri determinant no és ni la intenció ni la motivació, sinó que l'acció beneficiï efectivament al receptor des del seu punt de vista, sense minvar la pròpia autonomia com tampoc la seva identitat ni autoestima (Roche, 1995). Segons la línia de treball del Laboratori d'Investigació Prosocial Aplicada (LIPA), que basa el seu postulat en la definició de Roche (2010), la *prosocialitat aplicada* requereix utilitzar indicadors de qualitat rigorosos, car en qualsevol acció d'ajuda on és vol connectar amb l'altre des de la seva perspectiva, no n'és suficient la bona voluntat (intenció) o la motivació d'actuar de forma correcta. Doncs, una acció d'ajuda i una alta motivació també pot generar dependència, subvalorar o victimitzar.

Des de la infantesa el repertori de les conductes prosocials augmenten de forma progressiva fins arribar a l'adolescència, on aquestes conductes tendeixen a declinar. Finalment, entre el final de l'adolescència i l'entrada a l'edat adulta s'incrementen les conductes prosocials (Crockett et al., 2007; Inglés et al., 2008). D'aquesta manera, *l'edat* és un dels factors

estretament relacionats amb el sorgiment de les conductes o comportaments prosocials. Altres estudis plantegen el *gènere*, ja que es mostra que les dones posseeixen més raonament prosocial vers els homes (Minzi, 2009).

3.2. Origen de les conductes prosocials

La necessitat de crear noves alternatives assistencials que possibilitin abordar amb eficàcia els problemes de conductes antisocials i la indiferència social (Vilar, 2011), va començar posteriorment a la tragèdia del 1964 amb l'assassinat de Kitty Genovese a Nueva York i el rescat de dues noies en l'autopista de Los Ángeles, per George Valdez, després de passar diverses hores de l'accident.

La comunicació prosocial proposada per Robert Roche a finals del segle XX, qui ho defineix com “aquells comportaments que, sense la cerca de recompenses externes, extrínseques o materials, afavoreixen a altres persones o grups, segons els criteris d'aquests o metes socials, objectivament positives i augmenten la probabilitat de generar una reciprocitat positiva de qualitat i solidària en les relacions interpersonals o socials conseqüents, salvaguardant la identitat, creativitat i iniciativa dels individus o grups implicats” (Roche, 1991: 1-2). També, neix com a antònim d'antisocial, “per denominar aquells comportaments d'ajuda realitzats per beneficiar a algú sense esperar recompensa” (Escotorín i Cirera, 2013: 115).

A partir dels anys setanta, el terme *comportament prosocial* (o *prosocial behavior*) augmenta la seva presència en el vocabulari i en les investigacions científiques (Brief i Motowidlo, 1986). Doncs, es va considerar la conducta prosocial com un camí efectiu per la reducció del comportament violent i per possibilitar la prevenció de manifestacions agressives. Permetent el sorgiment de noves formes d'interacció social entre les persones en els diferents àmbits socials.

3.3. Models sobre les habilitats prosocials

La revisió científica relacionada amb el concepte de prosocialitat en el context sociosanitari s'ha posat de manifest en els últims anys, és per això, el sorgiment de diferents models amb relació al terme en qüestió.

En 1989, Costa i López elaboren el Model de Competència Social amb l'objectiu d'oferir un nou estil d'intervenció en la salut comunitària. El model sorgeix per oferir una alternativa a les limitacions del model clínic tradicional, que sosté una concepció individualista pel que fa als orígens i causa dels problemes de salut, sense tenir en compte com pot afectar la influència de l'ambient i el context social. El model està format per tres aspectes:

- Optimitzar les habilitats, aptituds i recursos personals dels individus, per aconseguir que la població tingui cura de la pròpia salut.
- Optimitzar les xarxes i sistemes de suport natural; desenvolupar una percepció i reconeixement col·lectiva dels problemes de salut.
- Optimitzar el sistema de suport professional, amb l'objectiu de garantir que els serveis de salut siguin adequats.

El present model s'emmarca dins la psicologia, posant de manifest la prevenció i la cura de la salut, com també en el sorgiment d'estils de vida i habilitats prosocials afavoridores per a l'individu.

En 2017, Auné i Attorresi, van definir la conducta prosocial com un fenomen complex que involucra les accions dels individus basades en creences i sentiments, descrivint la forma en què aquests s'orienten i/o dirigeixen cap als altres en realitzar conductes solidàries.

Els autors presenten un nou instrument per mesurar les habilitats prosocials, l'Escala de Conducta Prosocial (ECP), formada per 15 ítems, dividits en dues subescales: confortar i ajudar. La primera subescala, “confortar”, té 7 ítems i està composta per comportaments que manifesten empatia, comprensió, reforç i suport emocional. Pel que fa a la segona subescala, “ajuda”, està formada per 8 ítems, descrivint comportaments d'assistència, cura i compromís amb els altres.

L'any 1988, Roche i Arozarena, van crear el Modelo de Comunicación de Calidad Prosocial (CCP) format per 15 factors prosocials en relació amb la connexió dins l'àmbit de parella i de la família. L'any 2008 el grup LIPA (Laboratori d'Investigació en Prosocialitat Aplicada) va adaptar el Model CCP a diferents contextos socials, centrat en la pròpia persona i amb el desig de connectar amb l'altre des de la seva mirada, per poder comprendre el perquè de les seves actuacions, pensaments, sentiments i/o emocions. En aquesta adaptació s'afegeixen dos factors

més, sumant un total de 17 factors, on es recullen els components necessaris per a una comunicació empàtica, per aconseguir un acte comunicatiu satisfactori. Alguns són habilitats, altres són estratègies, com també es troben principis i/o valors.

El grup LIPA promou la prosocialitat com una eina de qualitat entre professionals de l'àmbit social i sanitari, on es promou optimitzar les diferents variables que influeixen en el procés comunicatiu, entre el/la professional i pacient, demostrant com una comunicació de qualitat prosocial incideix directament amb la satisfacció, èxit i benestar dels dos subjectes (Plaza i Requena, 2016).

El model CCP valora tots els elements que apareixen en l'acte comunicatiu, des dels factors previs a la producció, els continguts tractats durant l'acte, la conducció de la interacció, els elements metacognitius i els factors posteriors que se'n deriven de la comunicació, per tal de visualitzar i comprendre des de la perspectiva de l'altre (Escotorín, 2010). El sentit de cada factor es troba recolzat pel llibre "Relaciones prosociales en comunidades educativas" sobre el projecte MOST (Roche et al., 2014) on es defineixen:

1. *Disponibilitat com a receptor* es pot definir com l'acceptació de l'altra persona quan aquesta em dirigeix la paraula o em requereix d'alguna manera.
2. *Oportunitat com iniciador* fa referència a la cerca del moment oportú i/o idoni per iniciar l'acte comunicatiu, amb una actitud grata i positiva.
3. *Buit en un mateix* relacionat amb el procés de "disponibilitat" que ha de dur a terme la persona receptora per a l'acollida total de l'altre.
4. *Viure en el present*, tal com el propi nom indica, procés de vivència plena del moment actual en el qual es troba la persona, no hi ha prejudicis ni idees preestablertes.
5. *Empatia recíproca i unitat*, es pot explicar segons l'interès de conèixer i comprendre la percepció de l'altre.
6. *Confirmació de l'altre* com el fet que l'altra persona percep que el prenc de debò.
7. *Valoració positiva de l'altre* referent a la valoració dels esforços dels altres, si es valora positivament a l'altra persona de l'acte comunicatiu.
8. *Escolta de qualitat* relatiu al saber escoltar activa i plenament a l'altre.
9. *Emissió de qualitat* relacionat al com, és a dir, com l'emissor ha d'emetre/produir.

10. *Acceptació del “negatiu”*, significa conèixer allò que incomoda i acceptar-lo, sense esquivar o negar-lo.
11. *Resolució de conflictes des d'una perspectiva positiva* es defineix com l'eliminació de tota manifestació de violència com a resolució de conflictes i acollir-los com a manifestacions quotidianes en la interacció entre persones i per tant resoldre des d'una posició positiva.
12. *Elaboració compartida de decisions* en relació a la integració de tots en el procés de presa de decisions i valorant totes les idees i punts de vista.
13. *Informació suficient no excessiva, pertinent, rellevant, representativa i freqüent*, no parlar més del compte, ni menys del que l'altre espera.
14. *Apertura i revelació assertiva de les emocions* tracta sobre compartir sentimentals i/o emocions en l'acte comunicatiu.
15. *Verificació i control del procés comunicatiu* relatiu a l'habilitat de controlar la comunicació, no a l'inrevés.
16. *Exploració prosocial de les regles estructurants del sistema i bàsiques de la conversa* fent referència a controlar el propi funcionament de l'acte comunicatiu i tenir la flexibilitat de canviar el transcurs cada vegada que sigui necessari o es requereixi.
17. *Cultivar un objecte empàtic concret* relacionat amb proporcionar un feedback.

Es decideix treballar amb aquest model basant-se en dues raons:

- a) És un model centrat en la pròpia persona i com aquesta connecta amb l'altre des de la seva perspectiva.
- b) Ofereix un recull de factors claus i necessaris per establir una comunicació eficient i empàtica.

Cal tenir en compte els diferents àmbits d'aplicació del present model, un d'ells en l'àmbit sanitari, on s'ha aportat novetat a l'hora d'enfortir i/o millorar la comunicació interpersonal i la resolució de conflictes, consolidant les relacions amb els pacients i oferint una assistència eficaç i de qualitat.

A continuació s'exposen els factors d'aquest model i els beneficis en l'acte comunicatiu, incloent-hi les actituds i/o comportaments prosocials relacionats amb cada factor:

Modes	Factors	Actituds o comportaments prosocials relacionades
Previs a la comunicació	1. Disponibilitat com a receptor	Desenvolupar actituds d'escolta activa i observació de la realitat per acollir a l'altre.
	2. Oportunitat iniciador	Avaluar la pertinència de la comunicació en relació amb les circumstàncies personals i psicològiques.
Durant el procés comunicatiu	3. Buit d'un mateix	Desenvolupar habilitats de mindfulness ³ per l'acollida plena i total del pacient.
	4. Viure el present amb plenitud	Rebre el pacient en la seva individualitat i lliure de prejudicis o etiquetes.
	5. Empatia, reciprocitat i unitat	Comprendre segons la perspectiva de l'altre.
	6. Confirmació de la dignitat de l'altre	Considerar a l'altre en igualtat de condicions.
	7. Valoració positiva de l'altre	Valorar les actituds, pensaments i/o objeccions de l'altre de forma positiva.
	8. Escolta de qualitat	Escoltar activament a l'emissor i garantir (com a receptor) un acte comunicatiu satisfactori.
	9. Emissió de qualitat	Adaptar el nostre discurs a la realitat en la qual volem incidir i/o treballar.
	10. Acceptació del "negatiu"	Acceptar les circumstàncies adverses.
	11. Resolució de conflictes des d'una perspectiva positiva	Conèixer la naturalesa del conflicte i valorar les possibles solucions des d'una perspectiva positiva.
	12. Elaboració compartida de les decisions	Incloure l'opinió de l'altre en la presa de decisions.
Continguts	13. Informació suficient, no excessiva, pertinent, rellevant, representativa i freqüent	Proporcionar informació de qualitat i adequada a la demanda del receptor. Inclou tant, aspecte verbals, gestuals i el temps per possibilitar la transmissió del missatge.
	14. Obertura i revelació assertiva de les emocions positives i negatives	Fomentar la comunicació emocional i promoure la seva expressió.
Metacomunicació	15. Verificació i control del procés comunicatiu	Tenir estratègies comunicatives enfront de la diversitat multicultural i multi-lingüístiques.

³Mindfulness: capacitat humana per aconseguir un estat profund de consciència lliure de prejudicis sobre les nostres sensacions, sentiments i/o pensaments.

	16. Explicitació prosocial de les regles estructurants del sistema i bàsica de la conversació	Aplicar regles pragmàtiques que possibiliten l'acte comunicatiu i la interacció dels subjectes.
Posteriors a l'acte comunicatiu	17. Cultivar un objectiu empàtic concret	Proporcionar una retroalimentació positiva, donar feedback posterior a l'atenció, fer un seguiment, etc.

Taula 1. Resum dels 17 factors prosocials

Com a professionals és rellevant valorar que l'acte comunicatiu és un conjunt d'accions i/o intencions que possibiliten un intercanvi eficient d'informació, sentiments, emocions, etc. Perquè sigui efectiu aquest acte cal tenir en compte la importància dels factors previs, dels factors que trobem durant l'acte comunicatiu i dels factors posteriors. Doncs, el/la logopeda quan rep a un pacient ha de considerar per igual aquestes tres fases per tal d'oferir una comunicació i un servei de qualitat.

3.4. Actualització bibliogràfica

Per respondre a la pregunta d'investigació es duu a terme una cerca en diverses bases de dades proporcionades per la biblioteca en línia de la UAB: *PsycInfo* i *PubMed*; i el cercador *Google Academic* i la pàgina oficial del grup LIPA. El grup LIPA és un Laboratori d'Investigació en Prosocialitat Aplicada on es troben a disposició un seguit de documents d'accés obert sobre prosocialitat i la seva aplicació en diferents àmbits d'actuació.

Per filtrar o limitar la búsqueda d'articles basats en l'evidència (PBE) quant a tema d'interès, s'utilitzen les següents paraules claus (o keywords): *Speech and language therapist, abilities, skills, competencies, prosocial, empathy* i *training*. Per no delimitar la cerca per qüestions lingüístiques, com a criteri d'inclusió s'utilitza l'anglès com idioma de referència, però també s'utilitza termes espanyols: *logopeda* i *logopèdia*.

Per valorar l'adequació de la informació cercada es valoren els següents criteris d'exclusió:

- Segons la font d'informació, donant preferència a revisions sistemàtiques, articles o llibres sobre el tema d'interès.
- Segons l'any de publicació, restringint la cerca PBE d'abans del 2000. Tot i què, depèn l'especificitat del terme en qüestió s'amplia els anys de viabilitat de la informació cercada.

- Segons la disponibilitat en línia de l'article o llibre, accés obert (o *open access*).

Un altre criteri d'exclusió és l'ús d'operadors booleans, per tal d'acotar la transcripció de les *keywords*. A continuació, s'adjunten les bases de dades amb els formats de cerca juntament amb el nombre de resultats corresponent:

En una cerca en **Psychinfo** utilitzant les *keywords* [(*speech and language therapy OR SLT OR logopeda*) AND (*abilities OR skills OR competencies OR prosocial*)] s'obté resultats acurats (5); utilitzant les següents paraules [(*speech and language therapy OR logopeda*) AND (*prosocial OR prosociality OR prosocial behavior*)] es repeteix el mateix patró amb tant sols 2 resultats. Ampliant la cerca a comportaments socials o prosocials [(*Social behavior OR Prosocial*) AND (*Logopeda o Speech therapist*) AND (*training OR education*)] s'obté el mateix nombre de resultats acurats (2). La majoria dels articles tracten sobre les dificultats de la parla i llenguatge de diferents col·lectius, el desenvolupament evolutiu dels infants respecte les habilitats socials (Joyal et al., 2016; Halamová, 2014; Pamela C. et al., 2001; Adams, Constance Ewing, 2000).

Es destaca l'article "Generalizing prosocial skills on the playground for children diagnosed with autism spectrum disorder: A manual for paraprofessionals" de Gayla Massey (2008) on parla d'incrementar la consciència i el coneixement dels professionals de magisteri que facilitin la generalització de les habilitats prosocials en l'entorn naturalista a l'escola. També a destacar, l'article "Habilidades de razonamiento clínico de los estudiantes de terapia del habla y el lenguaje" de Kristen Hoben(2007), on és parla de com millorar el raonament clínic dels professionals de l'àmbit sanitari duent a terme un anàlisi de les dificultats que presenten un grup d'estudiants de logopèdia. I finalment, l'estudi de Simon Horton et al., al (2004), "Cuestiones metodológicas en el diseño y evaluación de la comunicación con apoyo para el entrenamiento en afasia: un estudio de viabilidad controlado por grupos", que tracta sobre la pràctica col·laborativa per contribuir en l'avaluació conjunta per tal de produir una derivació adequada al logopeda i evitar errades clíniques.

En la cerca en **PubMed** amb les *keywords* (*prosociality university teaching guide*) s'obtenen més resultats (20), cercant amb termes més específics com (*prosociality university teaching guide professional*) s'obté un resultat més acurat (2).

Entre ells es destaca “Coping Power Universal para estudiantes de secundaria: el primer estudio de eficacia” de Pietro Muratori et al. (2020), estudi que proposa aplicar el programa *Coping Power* en estudiants de secundària amb l'objectiu de reduir els problemes conductuals i emocionals per resoldre conflictes des d'una perspectiva prosocial, obtenint un resultat positiu, eficaç i beneficiós quant a les conductes dels estudiants, aconseguint augmenta les conductes prosocials. Un altre article d'interès “Educación de virtudes en la escuela de medicina: la base para la formación profesional” publicat al 2016 per Leonardo Seoane et al., contextualitzat en la Universitat de Queensland-Ochsner en Nova Orleans busca solució a l'esgotament físic i mental dels professionals de la salut, creant un curs per donar resposta i/o solució a aquesta problemàtica. Va representar una innovació curricular amb la finalitat d'ensenyar els comportaments prosocials i els seus beneficis associats en la formació professional entre els estudiants de medicina. Al completar el curs s'observa una millora en el 100% dels estudiants en la participació i atenció entre professional - pacient durant la futura intervenció clínica. Per últim, Fiona Patterson et al. (2015) publiquen l'article “Pruebas de juicio situacional en la educación y formación médica: Investigación, teoría y práctica”. En aquest s'enumera la importància de tenir en compte altres aspectes a l'hora de contractar personal sanitari, i no valorar únicament l'expedient acadèmic. S'informa sobre la necessitat de valorar també la conducta personal, la personalitat, i la capacitat d'ajuda, entre d'altres.

La revisió d'aquestes dues bases de dades evidencia la necessitat de dotar als professionals que comptin amb espais formatius per entrenar les habilitats prosocials i puguin desenvolupar noves estratègies d'intervenció per obtenir millores en la comunicació entre professional - pacient. Tenint en compte l'especificitat del tema a tractar, la cerca s'ha realitzat en termes més generalitzats incloent l'àmbit sanitari i educatiu, ja que són professions on es requereix interacció entre professional - pacient o estudiants.

També s'obté informació de diferents fonts literàries mitjançant la cerca al *Google acadèmic* i fonts del grup *LIPA* (Laboratori d'Investigació en Prosocialitat Aplicada):

- Maritza Alonso González i Oksana Kraftchenko Beoto (2003). *La comunicación médico-paciente como parte de la formación ético-profesional de los estudiantes de medicina*. L'article estudia la comunicació entre metge-pacient per valorar el grau de formació ètic-professional, en una mostra de 124 estudiants i 43 professors de l'àmbit

sanitari. Es conclou que tot i reflectir-se aquesta formació dins les guies docents no es troba concretada com a objectiu d'anàlisi en la majoria de les activitats metodològiques de la facultat de medicina.

- María Plaza Carmona i Carmen Requena Hernández (2016). *Uso de la comunicación prosocial en profesionales sanitarios y sociales con personas mayores*. Es realitza un estudi pilot a diferents professionals de l'àmbit social i sanitari sobre la prosocialitat aplicada, amb la necessitat de generar polítiques que promoguin un perfil professional de mediador utilitzant comportaments proactius, amb la finalitat d'ocasionar un major benestar i estalvi econòmic social i sanitari, especialment en persones d'edat avançada.
- Ángela Torbay Betancor et al. (2001). *Los estudiantes universitarios de carreras asistenciales: Qué habilidades interpersonales dominan y cuáles creen necesarias para su futuro profesional*. En aquest article les autores analitzen el perfil dels/de les estudiants universitaris/es en relació amb la competència social que creuen tenir i què consideren rellevant per al desenvolupament professional. Amb una mostra de 341 alumnes, s'observa que els/les alumnes de carreres assistencials tenen un perfil d'habilitats socials adequades, obtenint majors habilitats socials i/o comunicatives els/les estudiants de psicopedagogia en comparació als de logopèdia i psicologia.
- Kenia María Velázquez Avila i Eman Santiesteban Naranjo (2017). *Dictomía entre habilidad y competencia*. Aquest article engloba un conjunt de reflexions sobre els dos termes: habilitat i competències, des d'un enfocament curricular.
- Pilar Escotorín i Mayka Cirera (2017). *Salut i humanisme. Per què formar-se en prosocialitat: noves vies per optimitzar la salut dels professionals sociosanitaris*. L'article vol potenciar la formació en prosocialitat dins l'àmbit social i sanitari, generant nous projectes d'intervenció prosocials i reeducant el terme prosocial envers antisocial.
- Andrés Gamboa, et al. (2014). *De Formación en Responsabilidad Pro-Social: Caminos Latinoamericanos de una innovación curricular*. Proyecto Europeo Alfa III SPRING. En aquest es recullen diferents reflexions sobre ètica i responsabilitat prosocial, la comunicació efectiva i de qualitat i la implementació d'un model curricular en formació professional sobre responsabilitat social.
- Ignasi Roche et al., (2014). *Relaciones Prosociales en Comunidades Educativas Algunas conclusiones del proyecto europeo MOST*. S'ofereix un programa (format per

12 sessions) on pretén donar suport als docents d'educació secundària i batxillerat que desitgin millorar la qualitat prosocial de la seva docència, o també del clima social positiu del centre educatiu a través d'una metodologia de prosocialitat aplicada.

Partint de la cerca bibliogràfica es determinen els termes centrals dels articles revisats, per facilitar la sistematització del material per l'elaboració de l'eina posterior d'anàlisi curricular. A continuació (taula 2), s'identifiquen els elements prosocials extrets de la literatura que haurien d'incloure's en la formació dels professionals i que haurien de ser objectius operatius durant l'avaluació del currículum.

Habilitats i/o estratègies professionals orientades a afavorir a l'altre	Autors/es
Consciència i coneixement dels professionals sobre les habilitats prosocials.	Gayla Massey (2008)
Raonament clínic dels professionals de l'àmbit sanitari.	Kristen Hoben (2007)
Pràctica col·laborativa de professionals.	Simon Horton et al. (2004)
Innovació curricular sobre comportaments prosocials.	Leonardo Seoane et al. (2016)
Resolució de conflictes des d'una perspectiva prosocial.	Pietro Muratori et al. (2020)
Valoració de la conducta personal.	Fiona Patterson et al. (2015)
Formació ètica-professional dels estudiants de medicina.	Maritza Alonso González i Oksana Kraftchenko (2003)
Ús de la comunicació prosocial.	Maria Plaza i Carmen Requena (2016)
Habilitats socials i/o comunicatives.	Torbay Betancor, et AL. (2001)
Habilitats i competències del currículum universitari.	Kenia María Velázquez Avila i Ernan Sebastián Naranjo (2017)
Formació en prosocialitat en l'àmbit social i sanitari.	Pilar Escotorín i Mayka Cirera (2017)
Implementació d'un model curricular en formació professional sobre responsabilitat social.	Gamboa y Jimenez (2014)
Millorar la qualitat prosocial en la docència, a través d'una metodologia de prosocialitat aplicada.	Ignasi Roche et al. (2014)

Taula 2. Resum d'habilitats i/o estratègies prosocials presents en la literatura

4. Mètode

4.1. Introducció i anàlisi del context

D'acord amb l'evidència científica existent es considera que les habilitats prosocials són fonamentals en la formació teòrica i pràctica dels professionals sanitaris, perquè són habilitats centrades a connectar amb l'altre des de la seva perspectiva. S'accentua la importància de l'ensenyament d'aquestes habilitats als professionals que treballen directament amb persones, en particular els/les logopedes, per tal d'actuar en benefici del pacient fomentant els seus punts forts i disminuint els punts febles.

El context d'estudi requereix analitzar formalment el currículum del grau de logopèdia de la UAB, per identificar el nivell de presencialitat d'elements prosocials presents en la guia docent.

Les guies docents són un document que concreta la planificació docent referida a totes les assignatures o mòduls de les titulacions (Escuelas Universitarias Gimbernà y Tomàs Cerdà, 2021); un pacte entre l'estudiant i el professional, on s'introdueix l'estructura interna de la matèria. En aquest document es troba l'estructura interna (*corpus d'estudi*) de cada assignatura que engloba els continguts curriculars, la proposta metodològica, el criteri d'avaluació, els objectius, les competències i els resultats d'aprenentatge esperats.

Aquesta part formal de la guia docent serà l'analitzada i avaluada segons la incorporació d'elements prosocials. Però, no s'analitza ni es valora l'actitud i/o comportament del tutor/a de la matèria, ja que pot ser condicionat per molts factors durant el curs universitari i pot ser susceptible de modificació: a causa d'una baixa per malaltia, canvi de professor o per altres causes. A més, pot variar segons el criteri de cada individu, perquè no seria una opinió objectiva i causarien risc de biaix alterant els resultats.

L'anàlisi es farà sobre sis assignatures de tercer i quart any del grau de Logopèdia. Els motius pels quals se selecciona assignatures dels últims anys és perquè en els dos primers s'imparteix una formació bàsica i general que permet establir una base pels aprenentatges futurs. En contraposició, als dos últims anys es transmet una formació més específica, pràctica i assistencial on s'inclou la part clínica, fonamentalment la intervenció amb el pacient. Tanmateix, es vol evitar l'abandonament universitari que sol presentar-se durant els primers anys de carrera com s'observa en l'estudi d'Eduardo Abalde Paz (2001) en la revista

d'investigació educativa; mostrant una elevada taxa d'abandonament de carreres universitàries durant els dos primers anys del grau, sumat a la possibilitat de canviar de formació. Tampoc es seleccionen optatives, tal com el mateix nom indica són escollides pel propi estudiant i no són obligatòries. Doncs, seleccionar-les podria portar a resultats ambigus i amb risc de biaix, car hi hauria estudiants més o menys formats quant a l'objecte d'estudi.

Els criteris per seleccionar les assignatures objecte d'anàlisi són: matèries pròpies de 3r i 4t curs, de caràcter obligatori i purament assistencials, seleccionant així: 104144 - *Alteracions de l'audició: valoració i intervenció*, 101718 - *Alteracions de la veu: valoració i intervenció*, 101722 - *Alteracions del llenguatge associades a altres patologies*, 104148 - *Intervenció en alteracions del llenguatge associades a altres patologies: factors d'interacció i comunicació alternativa i augmentativa*, 101706 - *Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit* i 104140 - *Llenguatge en entorns multilingües i multiculturals*.

En relació a la novetat del disseny d'eina d'anàlisi curricular en base a la prosocialitat, es selecciona una mostra d'assignatures per a poder fer un anàlisi pilot que permeti elaborar un procediment de monitoratge curricular. Respecte a estudis futurs, l'eina d'anàlisi podria expandir-se a altres assignatures i/o graus universitaris de l'àmbit sanitari i educatiu.

Per l'execució del projecte es proposen tres fases consecutives, cadascuna obté dades que permeten anar verificant el transcurs del procés. Totes són sumatòries i imprescindibles per a l'elaboració del disseny plantejat. Les fases d'anàlisi curricular del grau de Logopèdia queden breument reflectides en la següent taula:

Fases de l'anàlisi curricular	
Primera fase	Filtració d'elements prosocials per part de logopedes exercents, seguint els factors del model adaptat CCP, per identificar els ítems més imprescindibles per la formació d'un logopeda.
Segona fase	Anàlisi de l'estructura interna de les assignatures seleccionades a través dels ítems filtrats en la primera fase.
Tercera fase	Valoració subjectiva dels resultats de la segona fase mitjançant un <i>focus group</i> amb estudiants de 4t curs, per contrastar les dades.

Taula 3. Síntesis de la metodologia proposada

4.2. Tractament de la informació i proposta justificada d'intervenció

La metodologia de la present investigació respecte a l'elaboració de l'instrument d'anàlisi consta de tres fases, d'aquesta manera no s'inicia de forma directa l'anàlisi curricular sinó la filtració dels ítems, per tal d'obtenir els elements prosocials imprescindibles per a la formació d'un/a logopeda i posteriorment realitzar l'anàlisi curricular del present estudi.

a) Primera fase: filtració dels ítems

En aquesta fase inicial es treballa la validació dels elements prosocials a través de professionals que actualment imparteixin classes en la UAB i/o logopedes excercents sense tenir en compte si la formació adquirida és del centre universitari de Bellaterra (UAB) o no, ja que interessa identificar quins elements prosocials són necessaris per a un exercici professional satisfactori i rigorós segons les experiències i vivències d'aquests.

Valorant que la disponibilitat és un factor clau, a priori, no s'especifica el nombre de logopedes que formaran part de la primera fase de validació, sinó que s'assigna una setmana de marge per obtenir el màxim número de respostes.

Els/les logopedes que participin en aquesta fase, tindran un paper fonamental durant el procés de filtració d'ítems proposats, on valoraran les habilitats prosocials més essencials que han d'aparèixer en la formació d'un logopeda basant-se en la seva pròpia experiència.

L'eina dissenyada per la primera fase està formada pels 17 factors de l'adaptació del model CCP i dels ítems extrets de cada un, incloent-hi una breu descripció sobre les habilitats prosocials. Aquest instrument és útil per entendre correctament el significat de cada ítem i facilitar als participants extreure una avaluació, proporcionant la filtració dels ítems sobre quins elements prosocials haurien de constar en la formació dels logopedes.

A continuació s'adjunta la taula que engloba els factors i ítems que hauran de valorar els/les logopedes mitjançant una enquesta en línia a través d'un formulari de Google (annex 1):

Factors	Ítems	Avaluació		
		0	1	2

1	Disponibilitat com a receptor	1.1. Predisposició d'escolta Mostrar aptitud d'escolta per mantenir una comunicació eficient. L'escolta activa no consisteix tan sols a escoltar a l'altra persona, sinó fer saber a l'altre que és escoltat i entès.			
		1.2. Actitud positiva com a receptor Mostrar una bona actitud davant l'altre perquè pugui expressar-se de forma lliure i oberta.			
2	Oportunitat com a iniciador	2.1. Actitud positiva com a emissor Mostrar interès per iniciar i/o mantenir una conversa tenint en compte la curiositat de l'altre.			
3	Buit en un mateix	3.1. Atenció centrada en la persona Desenvolupar habilitats de <i>mindfulness</i> per l'acollida plena i total del pacient.			
4	Viure en el present	4.1. Alliberament de prejudicis Extreure informació basada en l'evidència i no conclusions pròpies a partir d'experiències prèvies, evitant estereotips culturals o personals.			
5	Empatia, reciprocitat i unitat	5.1. Entendre des de la perspectiva de l'altre Comprendre el missatge que transmet l'altre persona, empatitzar, sense jutjar opinions contràries a les pròpies.			
		5.2. Comprendre i respectar sentiments i/o emocions Capacitat d'acceptar i entendre els sentiments propis i aliens.			
6	Confirmació de l'altre	6.1. Evitar conductes de subvaloració, menyspreu o sobreprotecció Eludir actituds negatives durant l'acte comunicatiu, afavorint aspectes positius.			
		6.2. Confirmar la dignitat de l'altre Oferir un servei/tracte horitzontal, considerant a l'altre en igualtat de condicions.			

7	Valoració positiva de l'altre	7.1. Potenciar l'autoestima i la seguretat de l'altre Capacitat de valorar positivament els avenços de la persona que s'acompanya durant el procés logopèdic.			
8	Escolta de qualitat	8.1. Captació de la informació Habilitat de retenir la informació necessària i d'interès per garantir un bon diagnòstic.			
		8.2. Prestar atenció a la persona emissora Capacitat per mantenir la concentració durant l'acte comunicatiu.			
9	Emissió de qualitat	9.1. Adaptació del nostre discurs Adaptació del vocabulari a l'hora d'expressar pensaments i/o sentiments en relació a la/es característiques de la/les persona/es que s'atén/en.			
		9.2. Ús d'estratègies pragmàtiques adients Utilització de diferents recursos pragmàtics (comunicatius) adequats tenint en compte la diversitat lingüística i/o cultural de l'altre.			
10	Acceptació del "negatiu"	10.1. Comprendre situacions no desitjades Capacitat d'entendre i de resoldre situacions no esperades durant el procés comunicatiu evitant comportaments negatius.			
		10.2. Conèixer els propis límits o capacitats Habilitat de conèixer, comprendre i acceptar els límits de la nostra professió com també els personals.			
11	Resolució de conflictes des d'una perspectiva positiva	11.1. Eines sobre resolució de conflictes Tenir la capacitat d'identificar la naturalesa del conflicte i presentar determinació, seguretat i habilitat per solucionar un conflicte.			
12	Elaboració compartida de decisions	12.1. Presa de decisions conjunta Tenir en compte l'opinió/pensament de l'altre persona durant la presa de decisions.			
13	Informació suficient no excessiva,	13.1. Adequació del llenguatge verbal i no verbal Capacitat de proporcionar informació de qualitat i adequada a la demanda del receptor.			

	pertinent, rellevant, representativa i freqüent	13.2. Establir marc conceptual i temporal Capacitat de crear un espai on el pacient pugui comunicar-se.			
14	Apertura i revelació assertiva de les emocions	14.1. Comunicació d'emocions positives i negatives Capacitat de parlar lliurement i sense prejudicis sobre les pròpies emocions.			
15	Verificació i control del procés comunicatiu	15.1. Habilitats comunicatives Tenir estratègies comunicatives en front la diversitat multicultural i multi-lingüístiques.			
16	Exploració prosocial de les regles estructurants del sistema i bàsiques de la conversa	16.1. Regles d'interacció Capacitat d'aplicar diferents estratègies comunicatives que possibiliten la interacció entre els subjectes.			
17	Cultivar un objecte empàtic concret	17.1. Atenció posterior a la sessió logopèdica Proporcionar una retroalimentació positiva, fer un seguiment i donar feedback posterior a l'atenció.			

Taula 4. Eina per a la filtració d'elements prosocials

Seguint la *metodologia de Lynn*, que permet avaluar la validesa de contingut en relació amb la proporció d'experts que avaluen positivament un ítem (Rosenbluth et al., 2016), es comptarà amb professionals que exerceixen classes a la UAB i/o logopedes titulats, proporcionant una aproximació de la validesa dels ítems creats: valor 0 (ítem no rellevant), valor 1 (ítem rellevant però no imprescindible per la pràctica logopèdica) i el valor 2 (ítem rellevant i imprescindible per la pràctica logopèdica).

La numeració d'aquesta primera escala de mesura únicament presenta tres valors (del 0 al 2), per tal de facilitar als professionals l'anàlisi dels ítems es redueix el rang de puntuacions possibles. Si fossin més valors podria presentar-se risc de biaix proporcionant resultats difusos afectats pel factor cansament o confusió dels subjectes.

Tots els ítems proposats respecte els 17 factors de l'adaptació del model CCP, són rellevants per mantenir una comunicació eficient i de qualitat. Però, amb aquest projecte es pretén investigar quines habilitats prosocials són essencials per la formació d'un/a logopeda segons l'experiència d'aquests professionals. Per aquest motiu, es dona la consigna de que puntuïn amb el valor de 2 (sent la puntuació més alta) únicament aquells ítems purament imprescindibles per a la pràctica logopèdica, i per consegüent haurien de constar en la seva formació i explícits en el currículum del grau.

Un cop tots els/les logopedes hagin registrat i avaluat els ítems presentats en la taula 4, es durà a terme un recompte dels elements prosocials avaluats amb el valor 2, és a dir, aquells ítems que són imprescindibles per la formació d'un/una logopeda. Així doncs, les dades obtingudes són quantitatives, car s'avaluen els ítems mitjançant una codificació numèrica. Obtinguts els resultats, es crea un gràfic de barres per possibilitar una imatge global de quins ítems són més rellevants, i per tant, formaran part de la segona fase d'anàlisi.

b) Segona fase: anàlisi del corpus d'estudi

Obtinguda la transferència dels ítems més essencials segons els resultats recollits en la primera fase, s'utilitzarà la segona eina d'avaluació que permet dur a terme l'anàlisi curricular de les assignatures seleccionades a través dels ítems avaluats com imprescindibles per la formació dels/de les logopedes en la primera fase. De cada assignatura s'analitzarà l'estructura interna (corpus d'estudi) que engloba:

- *Contingut curricular*: fa referència al temari de l'assignatura a nivell de coneixements teòrics.
- *Objectius*: inclou la finalitat de l'assignatura.
- *Competències*: detalla les qualitats i/o aptituds que s'espera de l'estudiant un cop cursada l'assignatura.
- *Resultats d'aprenentatge*: detalla els coneixements que s'obtindran un cop l'estudiant hagi cursat l'assignatura.
- *Metodologia*: conté les activitats i les estratègies formatives i professionals que és duran a terme per reforçar els coneixements adjunts al contingut curricular.
- *Criteri d'avaluació*: fa referència a la norma de puntuació i el judici de qualificació que s'usarà per la valoració de la part pràctica i teòrica de l'assignatura.

L'estructura interna busca proposar un mapa d'idees centrals que ofereixen l'assignatura i les categories que la formen. A continuació, s'adjunta l'exemple de taula que s'utilitzarà per registrar l'anàlisi curricular, incloent les categories anomenades anteriorment, els ítems que seran objecte d'anàlisi una vegada filtrats i el valor que obté cada un d'aquests.

Assignatura										
Ítems	Avaluació					Corpus d'estudi				
	0	1	2	3	4	Contingut curricular	Objectius i competències	Resultats d'aprenentatge	Metodologia i/o activitat	Críteris d'avaluació
1.1										
1.2										
2.1										
2.2										
3.1										
4.1										
4.2										
5.1										
5.2										
6.1										
6.2										
7.1										
7.2										
8.1										
8.2										
9.1										
9.2										
10.1										
10.2										
11.1										
12.1										

13.1										
13.2										
14.1										
15.1										
16.1										
17.1										

Taula 5. Eina d'anàlisi curricular

Per mesurar el valor dels ítems durant l'anàlisi del currículum s'utilitzarà una Escala Likert:

Es un instrumento de medición o recolección de datos cuantitativos utilizado dentro de la investigación(...). Son cinco el número de opciones de respuesta más usado, donde a cada categoría se le asigna un valor numérico que llevará al sujeto a una puntuación total producto de las puntuaciones de todos los ítems. Dicha puntuación final indica la posición del sujeto dentro de la escala (Trillas, 2007).

Aquest instrument de mesura permet avaluar els ítems i obtenir una resposta quantitativa, codificant la informació mitjançant valors numèrics a cada categoria de resposta amb valor mínim 0 i valor màxim 4. El valor que dota la puntuació dins l'escala quantitativa que es durà a terme en l'anàlisi serà: valor mínim de 0 (absència d'elements prosocials), valor d'1 (presència d'1 o 2 elements prosocials), valor de 2 (presència de 3 a 4 elements prosocials), valor de 3 (presència 5 a 6 elements prosocials) i valor màxim de 4 (presència de més de 6 elements prosocials).

Amb l'objectiu d'obtenir resultats verificats i contrastats, aquesta avaluació la realitzaran les autores del projecte de forma individual, és a dir, cada una per separat valorarà les guies docents seguint el criteri d'avaluació especificat prèviament, amb la finalitat d'acotar i/o verificar el criteri personal de cadascuna. Una vegada analitzades les sis assignatures per part de les dues estudiants, es posarà en comú els resultats de cadascuna, revisant de forma conjunta cada pla d'estudi i arribant a un acord justificat, per tal d'obtenir una avaluació més objectiva.

Les dades obtingudes seran de naturalesa quantitativa a través de l'assignació numèrica en funció del criteri establert prèviament. L'avaluació d'aquesta fase serà determinar si es presenten elements prosocials dins les assignatures que inclou el pla d'estudi de la UAB, en

quina mesura i en quin context de l'estructura interna es treballen. Doncs, en aquesta fase d'avaluació no es pretén fer un *ranking* de les assignatures amb més o menys elements prosocials, sinó una valoració de la importància de les habilitats prosocials dins la formació curricular.

Per poder extreure les conclusions globals sobre l'anàlisi curricular es creen taules de registre amb les dades obtingudes, proporcionant una visió més estructurada dels resultats obtinguts juntament amb la valoració dels resultats d'anàlisi obtinguts amb la finalitat de facilitar la valoració per part del *focus group* a la tercera i última fase del projecte.

c) Tercera fase: valoració per part d'un focus group

En l'última fase del procés es crea un *focus group* per valorar l'anàlisi curricular dut a terme per les autores del projecte. Un *focus group* (o grup focal) és una tècnica d'investigació que s'utilitza per conèixer les opinions d'un grup de persones sobre un servei i/o producte de forma qualitativa.

La mostra d'estudi la forma un grup representatiu d'alumnes (a determinar) que compleixin les següents característiques: actualment cursant 4t curs del grau de logopèdia, que hagin aprovat les assignatures objecte d'anàlisi i hagin superat els cursos formatius anteriors presentant a l'inici del segon semestre, obtenint així un total de 204 crèdits. Altrament, no es tindrà en compte l'edat ni el sexe dels subjectes, com tampoc la nota de les qualificacions ni la mitjana de l'expedient.

Els estudiants que formaran part del *focus group* valoraran de forma qualitativa els resultats finals de l'anàlisi del currículum. És fonamental obtenir un feedback d'altres companys a fi d'obtenir diferents punts de vista i reflexions sobre els resultats obtinguts, contrastant així l'estudi. La mostra d'estudiants seleccionada farà d'interjutges, verificant i contrastant els resultats obtinguts a través de les seves opinions i/o valoracions. S'espera que el número de participants del *focus group* sigui força significatiu per a poder obtenir dades contrastades i amb prou validesa.

Donada la situació ocasionada per la COVID-19, s'ha realitzat la valoració dels/de les estudiants de forma telemàtica, per garantir la seguretat i la salut dels/de les participants, mitjançant un qüestionari en línia (formulari de Google), amb la idea d'obtenir un feedback

d'altres companys/es de la carrera de forma ràpida i senzilla, contrastant les dades obtingudes del projecte sobre la importància de les habilitats prosocials en la pràctica logopèdica. Doncs, es va descartar la realització d'un webinar⁴ via ZOOM per manca de disponibilitat de tots/es els/les participants i per evitar que aquests/es s'influènciïn per les opinions externes i no per l'opinió personal per qualsevol motiu.

El qüestionari s'inicia introduint la naturalesa del projecte per posar en context els/les participants. Seguidament, es demana que s'identifiqui quin dels 7 ítems filtrats en la primera fase es troben a cadascuna de les assignatures. A continuació, s'exposen els resultats obtinguts en la segona fase de l'anàlisi curricular, on es demana que avaluïn del 0 al 2 les dades obtingudes i explicitin el seu punt de vista. Essent 0 la puntuació que indica total desacord amb l'anàlisi realitzat, puntuació d'1 com a valor intermedi i puntuació màxim de 2 si estan completament d'acord amb l'anàlisi proporcionat. S'inclou la possibilitat de justificar el grau de disconformitat i/o conformitat. Finalment, es demana que indiquin quina de les sis assignatures consideren, des de l'experiència com estudiant, que presenta més elements prosocials.

En resum, l'objectiu principal d'aquestes tres fases metodològiques és aconseguir un anàlisi quantitatiu i qualitatiu dels resultats sobre l'anàlisi curricular en vers els elements prosocials que s'inclouen, per poder resoldre la pregunta d'investigació.

4.3. Resultats obtinguts

a) Resultats de la primera fase: filtració dels ítems

L'objectiu d'aquesta fase és filtrar els ítems més rellevants i imprescindibles per la pràctica logopèdica des del marc de la prosocialitat aplicada segons l'opinió de professionals excercents, en relació a la comunicació i l'ètica prosocial.

Com s'esmenta en l'anterior apartat, es va proporcionar una setmana de marge per respondre el qüestionari en línia mitjançant un formulari de Google, on els/les participants van accedir a través de l'enllaç proporcionat per les autores del projecte, contactant amb els/les logopedes de forma directa. Tots ells/es, titulats en el grau de logopèdia i excercents actualment en les

⁴Webinar: referent a un curs, taller, seminari o una activitat similar a través d'internet en un format de vídeo.

diferents àrees de la logopèdia (llenguatge, parla, veu, deglució i lectoescriptura), obtenint un total de 31 participants.

Els/les participants van valorar, des de la seva pròpia experiència, cada ítem referent a les habilitats prosocials segons si eren: ítems no rellevants (valor 0), ítems rellevants però no imprescindibles per a la pràctica logopèdica (valor 1) o ítems rellevants i imprescindible per a la pràctica logopèdica (valor 2).

En la següent taula s'indica el percentatge que s'extreu de cada ítem, procedent de les valoracions totals dels participants, sent la mitjana de la suma dels vots obtinguts en cada un d'ells:

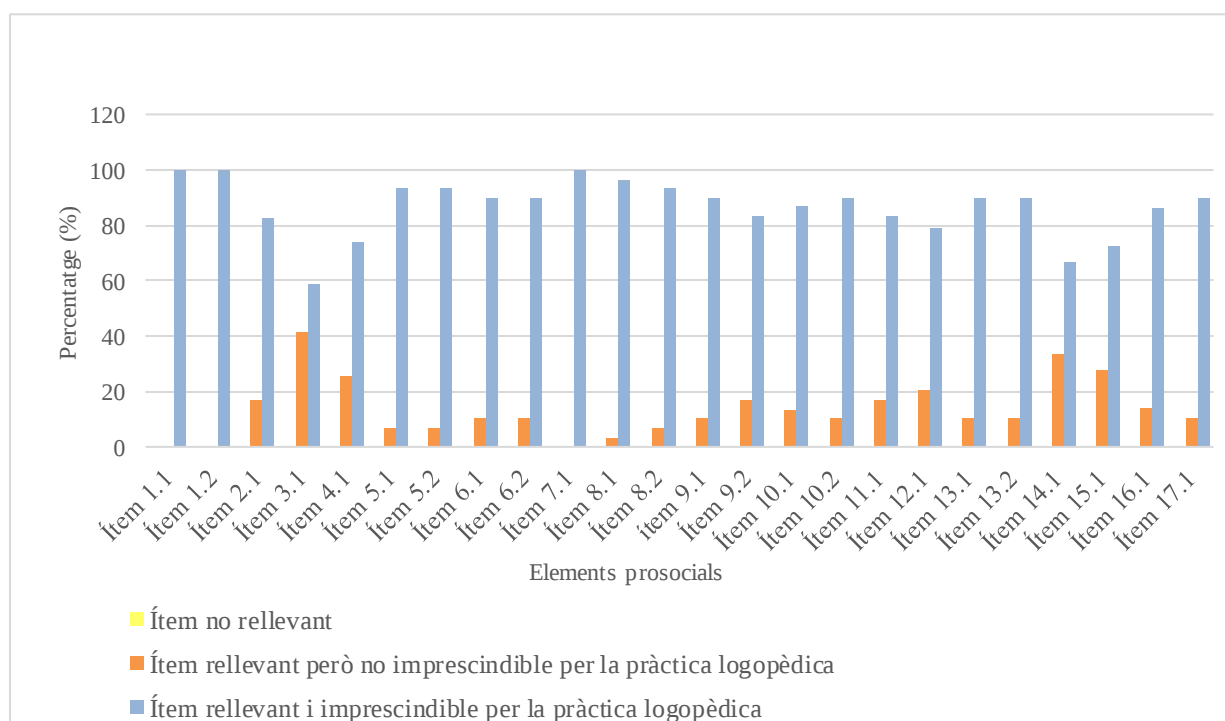
Factors		Habilitats prosocials en l'atenció logopèdica	Avaluació		
			0	1	2
1	Disponibilitat com a receptor	1.1. Predisposició d'escolta	0%	0%	100%
		1.2. Actitud positiva com a receptor	0%	0%	100%
2	Oportunitat com a iniciador	2.1. Actitud positiva com a emissor	0%	17,2%	82,4%
3	Buit en un mateix	3.1. Atenció centrada en la persona	0%	41,3%	58,6%
4	Viure en el present	4.1. Alliberament de prejudicis	0%	25,81%	74,19%
5	Empatia, reciprocitat i unitat	5.1. Entendre des de la perspectiva de l'altre	0%	6,9%	93,1%
		5.2. Comprendre i respectar sentiments i/o emocions	0%	6,9%	93,1%
6	Confirmació de l'altre	6.1. Evitar conductes subvaloració, menyspreu o sobreprotecció	0%	10,3%	89,7%
		6.2. Confirmar la dignitat de l'altre	0%	10,3%	89,7%
7	Valoració positiva de l'altre	7.1. Potenciar l'autoestima i la seguretat de l'altre	0%	0%	100%

8	Escolta de qualitat	8.1. Captació de la informació	0%	3,45%	96,55%
		8.2. Prestar atenció a la persona emissora	0%	6,9%	93,1%
9	Emissió de qualitat	9.1. Adaptació del nostre discurs	0%	10,35%	89,65%
		9.2. Ús d'estratègies pragmàtiques adients	0%	16,7%	83,3%
10	Acceptació del "negatiu"	10.1. Comprendre situacions no desitjades	0%	13,4%	86,6%
		10.2. Conèixer els propis límits o capacitats	0%	10,3%	89,7%
11	Resolució de conflictes des d'una perspectiva positiva	11.1. Eines sobre resolució de conflictes	0%	16,7%	83,3%
12	Elaboració compartida de decisions	12.1. Presa de decisions conjunta	0%	20,7%	79,3%
13	Informació suficient no excessiva, pertinent, rellevant, representativa i freqüent	13.1. Adequació del llenguatge verbal i no verbal	0%	10,35%	89,65%
		13.2. Establir marc conceptual i temporal	0%	10,35%	89,65%
14	Apertura i revelació assertiva de les emocions	14.1. Comunicació d'emocions positives i negatives	0%	33,35%	66,65%
15	Verificació i control del procés comunicatiu	15.1. Habilitats comunicatives	0%	27,6%	72,4%
16	Exploració prosocial de les regles estructurants del sistema i bàsiques de la conversa	16.1. Regles d'interacció	0%	13,8%	86,2%
17	Cultivar un objecte empàtic concret	17.1. Atenció posterior a la sessió logopèdica	0%	10,3%	89,7%

Taula 6. Puntuació dels ítems

En les observacions i/o suggeriments finals s'obtenen respostes positives i a favor de fomentar aquestes habilitats prosocials, incloent-hi comentaris com: ("pienso que la mayoría de habilidades prosociales que proponéis son relevantes e imprescindibles para un buen logopeda"[expert anònim]; "me encanta el tema que están desarrollando" [expert anònim]).

Per percebre la variabilitat de resultats que ha obtingut cada ítem de forma global, es proposa el següent gràfic:

Gràfic 1. Valoració dels elements prosocials

Com s'observa en el gràfic 1, els/les logopedes han valorat que tots els ítems sobre les habilitats prosocials són rellevants i imprescindibles per la pràctica logopèdica amb més d'un 50%. Però, només són 3 ítems els que obtenen una valoració generalitzada del 100%: *predisposició d'escolta (1.1)*, *actitud positiva com a receptor (1.2)* i *potenciar l'autoestima i la seguretat de l'altre (7.1)*. El gràfic mostra una absència de representabilitat de l'ítem no rellevant.

En relació amb el criteri d'elecció per a determinar quin percentatge seria indicat per a filtrar els ítems, es conclou que escollir-ne únicament els ítems que obtenen la puntuació màxima (valor 2) en el 100% de les valoracions dels/les participants, s'estaria agafant una mostra molt petita i poc representativa dels ítems presentats de forma inicial. D'aquesta manera, es determina que tots aquells ítems que obtenen un **90% o superen** aquest percentatge, resultaran

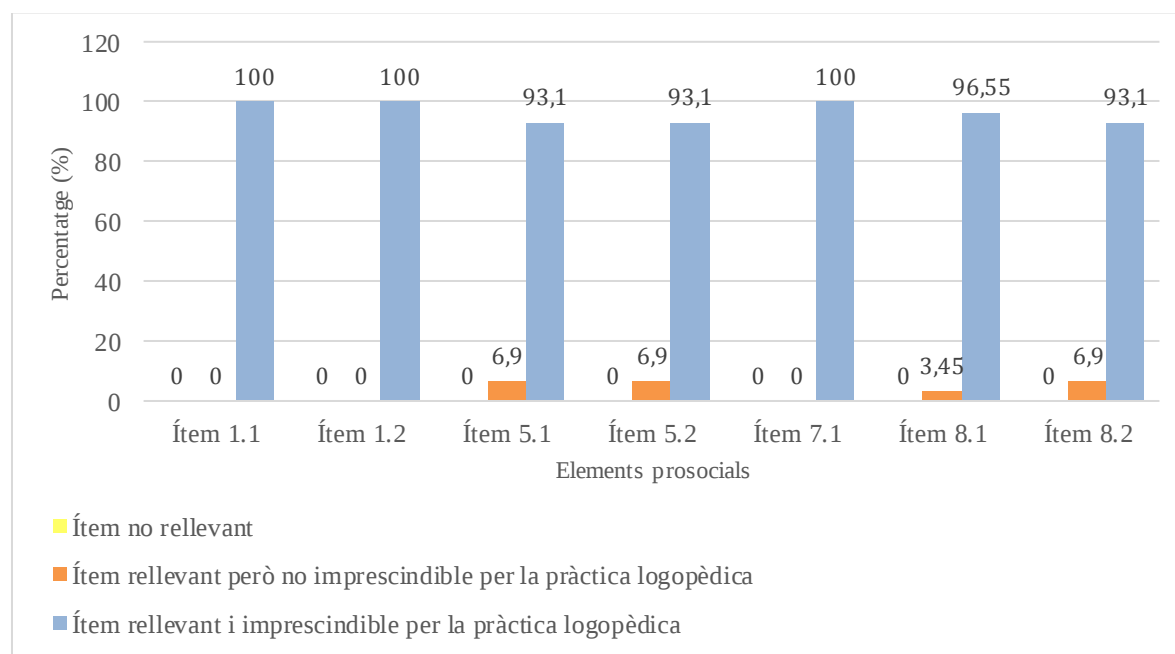
els elements prosocials amb els quals s'analitzaran les guies docents en la segona fase del projecte de les assignatures seleccionades.

Utilitzant aquest criteri de filtració s'obtindrà una mostra més significativa i representativa sobre els elements prosocials i dels 17 factors de l'adaptació del model CCP. Doncs, els resultats amb percentatges **inferiors a 90%** seran descartats, ja que no s'observa una opinió generalitzada sinó una gran diversitat de respostes.

Seguint aquest criteri, es filtraran únicament 7 dels 24 ítems proposats inicialment, sent els més valorats pels logopedes:

- Ítem 1.1: Predisposició d'escolta.
- Ítem 1.2: Actitud positiva com a receptor.
- Ítem 5.1: Entendre des de la perspectiva de l'altre.
- Ítem 5.2: Comprendre i respectar sentiments i/o emocions.
- Ítem 7.1: Potenciar l'autoestima i la seguretat de l'altre.
- Ítem 8.1: Captació de la informació.
- Ítem 8.2: Prestar atenció a la persona emissora.

Per visualitzar els resultats de cada un dels ítems filtrats es proporciona el següent gràfic:

Gràfic 2. Filtració dels elements prosocials

Com és mostra en el gràfic 2, tots els ítems presenten un percentatge superior a 90 i per tant són considerats pels/les logopedes elements prosocials que haurien d'estar inclosos en el currículum del grau de logopèdia. D'aquesta manera, resultaran els ítems objecte d'anàlisi en la segona fase del projecte.

Es continua observant una resposta unànime per part dels /les participants en què tots els ítems són rellevants, descartant el valor 0 (*ítem no rellevant*).

b) Resultats de la segona fase: anàlisi del corpus d'estudi

L'objectiu de la segona fase és analitzar l'estructura interna de les guies docents seleccionades en relació amb els elements prosocials filtrats en la primera fase com a ítems rellevants i imprescindibles per a la pràctica logopèdica, per tal d'identificar quins d'aquests consten en el corpus d'estudi.

Com s'esmenta en el punt de metodologia, les guies docents seleccionades són: 104144 - *Alteracions de l'audició: valoració i intervenció*, 101718 - *Alteracions de la veu: valoració i intervenció*, 101722 - *Alteracions del llenguatge associades a altres patologies*, 104148 - *Intervenció en alteracions del llenguatge associades a altres patologies: factors d'interacció i comunicació alternativa i augmentativa*, 101706 - *Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit* i 104140 - *Llenguatge en entorns multilingües i multiculturals*.

El mètode d'anàlisi es basa en dur a terme una lectura exhaustiva de les guies docents, fent una revisió del contingut curricular, dels objectius i competències, dels resultats d'aprenentatge, metodologia i criteri d'avaluació de cada assignatura, visualitzant si hi ha presència o absència dels elements prosocials determinants en la primera fase. A partir de la següent pregunta de control: *es realitza menció explícita de l'ítem (element prosocial) o s'interpreta implícitament la formació d'aquest?*; es quantifica tot el contingut de la guia docent comptabilitzant el número de mencions que obté cada element prosocial i la localització d'aquestes.

Per a l'avaluació de la presència o absència d'aquests ítems es proposa una escala del 0 al 4 per determinar: absència d'elements prosocials en la guia docent, significant que no existeix cap menció explícita de l'ítem avaluat (valor 0), presència d'una o dues mencions explícites referents a l'element prosocial (valor 1), presència de tres o quatre mencions explícites referents a l'element prosocial (valor 2), presència de cinc o sis mencions explícites referents a l'element

prosocial (valor 3) i presència de més de sis mencions explícites referents a l'element prosocial (valor 4).

En l'annex 2 s'adjunten les sis guies docents proposades per l'anàlisi curricular sobre els elements prosocials filtrats pels/les logopedes. En cada subapartat s'indica amb una creu si es menciona o no les habilitats prosocials que descriu l'ítem i en quin apartat de l'estructura interna es fomenta. Aquells subapartats que no estan relacionats amb els elements prosocials no presentaran cap valoració, per tant no comptabilitzaran.

A continuació s'exposa el resultat final mitjançant una taula de registre on se sintetitza l'avaluació realitzada (adjunta a l'annex 2) quant a la formació dels elements prosocials de cada guia docent:

1) Anàlisi de l'assignatura: Alteracions de l'audició

104144 - Alteracions de l'audició: valoració i intervenció										
Ítems	Avaluació					Corpus d'estudi				
	0	1	2	3	4	Continguts curricular	Objectius i competències	Resultats aprenentatge	Criteris d'avaluació	Metodologia i/o activitat
1.1			X			X	X	X		
1.2			X			X	X	X		
5.1				X		X	X	X		X
5.2	X									
7.1			X			X	X	X		
8.1					X	X	X	X	X	X
8.2				X				X	X	

Taula 7. Anàlisi curricular: Alteracions de l'audició

En relació amb l'assignatura Alteracions de l'audició, mostra homogeneïtat en l'aparició dels ítems dins del corpus d'estudi, majoritàriament apareixen a: objectius i/o competències, a resultats d'aprenentatge i dins del contingut curricular de la pròpia assignatura.

L'únic ítem que apareix >6 vegades (puntuació de 4) i en totes les parts del corpus d'estudi és el 8.1 fent referència a la *captació de la informació*. És interessant que aquest sigui l'ítem amb

més presència a la guia docent donat que és important captar la informació rellevant per tal d'intervenir en funció de les demandes i necessitats del pacient i tenint en compte la diversitat de característiques que pot presentar un mateix subjecte. Seguidament, trobem els ítems: *entendre des de la perspectiva de l'altre* (5.1) i *prestar atenció a la persona emissora* (8.2), aquests dos ítems obtenen la puntuació 3, és a dir, tenen presència de 5 a 6 elements prosocials. Amb la puntuació 2 trobem la majoria de la resta dels ítems, presentant presència d'entre 3 a 4 elements prosocials: *predisposició d'escolta* (1.1), *actitud positiva com a emissor* (1.2) i *potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre* (7.1). Finalment, s'observa un ítem que presenta absència d'elements prosocials (puntuació 0), aquest és el 5.2 que fa referència a *comprendre i respectar sentiments i/o emocions*.

Doncs, dins la guia docent d'aquesta assignatura no s'observa una formació sobre la intel·ligència emocional, però si dóna importància al feedback comunicatiu, potenciant així la captació d'informació, l'empatia i l'escolta activa.

2) Anàlisi de l'assignatura: Alteracions de la veu

101718 - Alteracions de la veu: valoració i intervenció										
Ítems	Avaluació					Corpus d'estudi				
	0	1	2	3	4	Continguts curricular	Objectius i competències	Resultats d'aprenentatge	Criteris d'avaluació	Metodologia i/o activitat
1.1				X		X	X	X		
1.2			X				X	X		
5.1					X	X	X	X		X
5.2		X					X	X		
7.1			X				X	X		
8.1					X	X	X	X		X
8.2				X			X	X		

Taula 8. Anàlisi curricular: Alteracions de la veu

En l'assignatura Alteracions de la veu s'observa la presencialitat dels 7 ítems en la guia docent, majoritàriament amb gran freqüència. Tenint en compte que es tracta d'una assignatura que pretén formar-nos sobre la valoració i intervenció, és coherent que els ítems amb major puntuació i per tant els més presents en el corpus d'estudi siguin: *entendre des de la perspectiva*

de l'altre (5.1) i captació de la informació (8.1); presentant més de 6 elements prosocials cada un i quasi bé es reflecteixen dins de tots els apartats del corpus d'estudi, llevat del criteri d'avaluació. Aquests, van seguit de la *predisposició d'escolta (1.1)* i *prestar atenció a la persona emissora (8.2)*, dos ítems que presenten puntuació de 3 i per tant s'inclouen entre 5 a 6 elements prosocials en la guia docent. Pel que fa a els ítems d'*actitud positiva com a emissor (1.2)* i *potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre (7.1)*, obtenen una puntuació de 2 i per tant, presenten d'entre 3 a 4 elements prosocials en les categories d'objectius i/o competències i a resultats d'aprenentatge. La puntuació més baixa d'aquesta assignatura, puntuant amb valor 1 (presència de 1 a 2 elements prosocials), és l'ítem 5.2 que fa referència a *comprendre i respectar sentiments i/o emocions*, apareixent el mateix objectiu a competències i a resultats d'aprenentatge.

Cap ítem és valorat amb puntuació 0, per tant no hi ha absència d'elements prosocials, sinó tot el contrari. S'observa la presència dels set elements prosocials en totes les categories del corpus d'estudi, excloent el criteri d'avaluació, i destacant la globalitat de les categories d'objectius i/o competències i resultats d'aprenentatge, on s'exposen tots els ítems.

3) Anàlisi de l'assignatura: Alteracions del llenguatge associades a altres patologies

101722 - Alteracions del llenguatge associades a altres patologies										
Ítems	Avaluació					Corpus d'estudi				
	0	1	2	3	4	Continguts curriculars	Objectius i competències	Resultats d'aprenentatge	Criteris d'avaluació	Metodologia i/o activitat
1.1			X				X	X		X
1.2			X				X	X		
5.1				X			X	X	X	
5.2		X					X	X		
7.1		X					X	X		
8.1					X		X	X	X	X
8.2		X					X			

Taula 9. Anàlisi curricular: Alteracions del llenguatge associades a altres patologies

En relació amb l'assignatura Alteracions del llenguatge associades a altres patologies, no incorpora els ítems respecte als elements prosocials en el contingut curricular exposat en la guia docent, però si els fomenta en objectius, competències i resultats d'aprenentatge.

Pel que fa als criteris d'avaluació, s'observa una disminució en la presència dels ítems en relació amb l'assignatura Alteracions de la veu, on hi ha més heterogeneïtat de puntuacions. Tot i no presentar cap ítem amb puntuació 0 (absència d'elements prosocials), s'observa una diversitat en la presència dels ítems en major o menor mesura, observant que la majoria dels ítems es troben repartits en la puntuació 1 i 2. Amb valor 1 (presència d'1 a 2 elements prosocials) es troben tres ítems: *comprendre i respectar sentiments i/o emocions* (5.2), *potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre* (7.1) i *prestar atenció a la persona emissor* (8.2). Seguit dels ítems *predisposició d'escolta* (1.1) i *actitud positiva com a emissor* (1.2), que es codifiquen amb valor 2 i per tant, hi ha presència de 3 o 4 elements prosocials dins el corpus d'estudi. Finalment, s'observa un ítem amb valor 3, *entendre des de la perspectiva de l'altre* (5.1) i un altre amb valor 4, sent l'ítem més present i treballat en l'assignatura, *captació de la informació* (8.1).

Es pot extreure que l'assignatura d'Alteracions del llenguatge associades a altres patologies, treballa els ítems de forma transversal durant el dinamisme del/la professional a càrrec de la matèria, ja que s'enumeren en les categories d'objectius i/o competències i en resultats d'aprenentatge.

4) Anàlisi de l'assignatura: Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit

101706 - Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit										
Ítems	Avaluació					Guia docent				
	0	1	2	3	4	Continguts curricular	Objectius i competències	Resultats d'aprenentatge	Criteris d'avaluació	Metodologia i/o activitat
1.1				X		X	X	X		X
1.2			X				X	X		X
5.1					X	X	X	X		X
5.2		X					X	X		
7.1		X					X	X		
8.1					X	X	X	X		X
8.2				X			X	X		

Taula 10. Anàlisi curricular: Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit

En l'assignatura d'Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit, mostra manca d'elements prosocials dins el criteri d'avaluació exposat en la guia docent. En contraposició, s'observa que tots els ítems apareixen a les categories d'objectius i/o competències i a resultats d'aprenentatge, i en menor grau a contingut curricular i metodologia i/o activitat.

Els ítems amb més presència a l'assignatura, obtenint la puntuació màxima de 4 (>6 elements prosocials) són: *entendre des de la perspectiva de l'altre (5.1)* i *captació de la informació (8.1)*. Ambdós ítems es troben presents en totes les categories del corpus d'estudi, llevat al criteri d'avaluació. Els segueixen els ítems: *predisposició d'escola (1.1)* i *prestar atenció a la persona emissora (8.2)*, amb una puntuació de 3, presents entre 5 a 6 vegades cada element prosocial. Amb menor presència dins la guia docent es troba l'ítem *actitud positiva com a emissor (1.2)* amb puntuació de 2 (presència d'entre 3 a 4 elements prosocials) i codificat amb valor 1 (presència d'entre 1 a 2 elements) els ítems: *comprendre i respectar sentiments i/o emocions (5.2)* i *potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre (7.1)*.

Tot i obtenir puntuacions més heterogènies, s'observa que no hi ha cap ítem que presenti mancança en la guia docent, ja que no hi ha cap ítem amb valor 0. Majoritàriament, els ítems es fomenten de forma transversal, a través de la metodologia i/o activitats, en objectius, competències i resultats d'aprenentatge, similar a l'assignatura d'Alteracions del llenguatge associades a altres patologies.

5) Anàlisi de l'assignatura: Intervenció en alteracions del llenguatge associades a altres patologies

104148 - Intervenció en alteracions del llenguatge associades a altres patologies: factors de interacció i comunicació alternativa augmentativa										
Ítems	Avaluació					Corpus d'estudi				
	0	1	2	3	4	Contingut curricular	Objectius i competències	Resultats d'aprenentatge	Criteris d'avaluació	Metodologia i/o activitat
1.1					X	X		X	X	X
1.2			X			X	X	X		X
5.1					X	X	X	X	X	X
5.2		X					X	X		
7.1		X					X	X		

8.1				X	X	X	X	X	X
8.2			X		X	X	X	X	X

Taula 11. Anàlisi curricular: Intervenció en alteracions del llenguatge associades a altres patologies

De les guies docents analitzades, aquesta és la que s'observa major presència d'elements prosocials, generalment repartits en totes les categories del corpus d'estudi. S'ha pogut observar en altres assignatures que el criteri d'avaluació, en moltes ocasions, mancava d'aquesta presència, però no passa el mateix en aquesta matèria, ja que obté quatre ítems presents en aquest criteri.

Respecte a l'anàlisi curricular dels ítems, s'observa gairebé la meitat dels ítems obtenen la puntuació màxima (valor 4): *predisposició d'escolta (1.1)*, *entendre des de la perspectiva de l'altre (5.1)* i *captació de la informació (8.1)*, i per tant s'observen més de 6 vegades cada element prosocial inclosos en aquesta guia docent. Seguit del ítem *prestar atenció a la persona emissora (8.2)*, que obté el valor 3, i per tant es troben presents d'entre 5 a 6 vegades. Aquests quatre ítems valorats amb puntuacions altes cobren sentit donat que l'assignatura tracta d'intervenir a persones amb patologies en l'àrea del llenguatge i la comunicació, per tant és rellevant entendre des de la perspectiva d'altre persona per a poder comprendre les seves dificultats, captar tota la informació per tal d'oferir un servei de qualitat i ajustat a les seves necessitats, i això no és possible si no es presta atenció a la persona emissora.

També, s'observen tres ítems amb menor valor, com són: *actitud positiva com a emissor (1.2)* que obté valor 2; *comprendre i respectar sentiments i/o emocions (5.2)* i *potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre (7.1)* que obtenen valor 1, sent els dos ítems menys treballats en aquesta assignatura, ja que s'observa absència de valor 0.

Doncs, Intervenció en alteracions del llenguatge associades a altres patologies exposa gran quantitat d'elements prosocials sent distribuïts globalment en les categories del corpus d'estudi.

6) Anàlisi de l'assignatura: Llenguatge en entorns multilingüístics i multicultural

104140 - Llenguatge en entorns multilingüístics i multicultural										
Ítems	Avaluació					Corpus d'estudi				
	0	1	2	3	4	Contingut curricular	Objectius i Competències	Resultats d'aprenentatge	Criteris d'avaluació	Metodologia i/o activitat
1.1			X				X		X	X
1.2		X					X	X		
5.1					X	X	X	X		X
5.2		X					X	X		
7.1		X					X	X		
8.1				X		X	X		X	
8.2			X			X	X		X	

Taula 12. Anàlisi curricular: Llenguatge en entorns multilingüístics i multicultural

En relació a aquesta l'assignatura, es troba que tots els ítems apareixen en totes les categories del corpus d'estudi, però la única que obté el 100% de la presència d'elements prosocials és l'àrea d'objectius i/o competències.

L'ítem més present al llarg de tota la guia docent i valorat amb la puntuació màxima de 4 ha estat l'ítem 5.1 que fa referència a *entendre des de la perspectiva de l'altre*. Aquest element prosocial s'inclou més de 6 vegades al llarg de la guia docent. Seguit de l'ítem *captació de la informació* (8.1) valorat amb puntuació 3, presentant-se entre 5 i/o 6 vegades. Amb valor 2 es troben els ítems de *predisposició d'escola* (1.1) i l'ítem que fa referència a *prestar atenció a la persona emissora* (8.2). Finalment, s'inclouen 3 ítems en menor mesura: *actitud positiva com a emissor* (1.2), *comprendre i respectar sentiments i/o emocions* (5.2) i *potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre* (7.1) valorats amb puntuació d'1, és a dir, s'inclouen entre una i dos vegades cada un d'aquests en la guia docent.

Aquests resultats són realistes llevat que l'assignatura tracta sobre la multiculturalitat i per consegüent el multilingüisme, per tant és rellevant fomentar tots i cada un d'aquests ítems per tal de comprendre les demandes de cada pacient, tenint en compte la diversitat de necessitats

lingüístiques que poden estar influenciades per la seva patologia i/o cultura, garantint un servei de qualitat i una acollida plena i respectuosa.

c) Resultats de la tercera fase: valoració de l'anàlisi curricular pel focus group

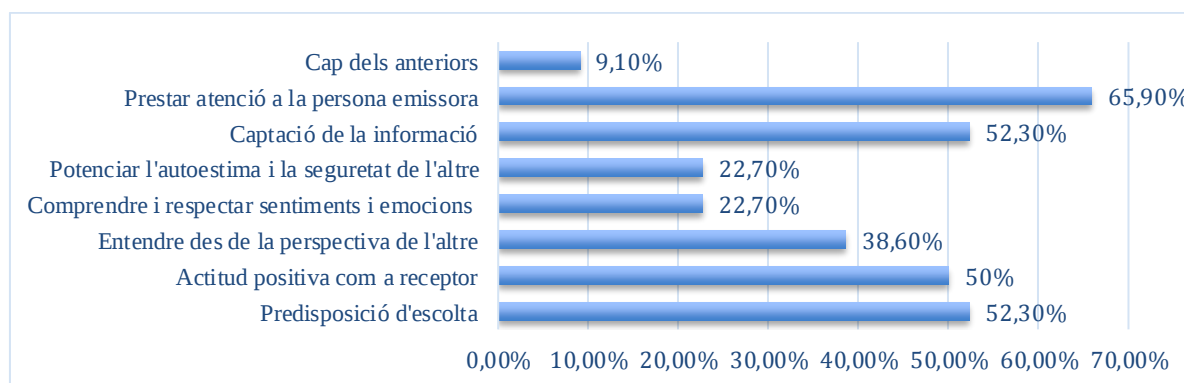
El qüestionari en línia per avaluar l'anàlisi curricular dut a terme en la segona fase del projecte, va ser valorat per estudiants de 4t curs del Grau de Logopèdia. Aquest, va estar disponible durant una setmana amb la intenció de recavar el màxim d'opinions possibles.

Per garantir una mostra representativa i ajustada al criteri establert, es procedeix a contactar de forma individual amb els/les estudiants: justificant la importància del qüestionari, resolent els dubtes i adjuntant l'enllaç corresponent. D'aquesta manera es vol evitar l'aparició de biaix per falta de comunicació i/o comprensió, o bé presentar criteris contraris a les característiques de la mostra. Finalment, es va comptar amb l'opinió de 44 estudiants.

A continuació s'adjunten els resultats obtinguts amb la puntuació respecte a la presencialitat d'elements prosocials en les guies docents analitzades:

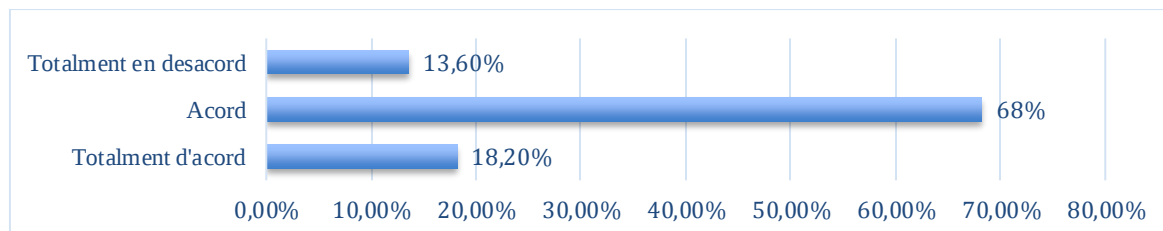
1) Alteracions de l'audició: valoració i intervenció

Els/les estudiants han considerat que els ítems amb major presència a l'assignatura d'Alteracions de l'audició són: *prestar atenció a la persona emissora* (65,9%), *captació de la informació* (52,3%), *predisposició d'escolta* (52,3%) i *actitud positiva com a receptor* (50%). En canvi, els ítems valorats amb menor freqüència són: *entendre des de la perspectiva de l'altre* (38,6%), *potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre* (22,7%) i *comprendre i respectar sentiments i emocions* (22,7%).

Gràfic 3. Valoració elements prosocials: Alteracions de l'audició

Quant al grau de conformitat sobre els resultats de l'anàlisi curricular exposats, fent referència a la *taula 7*, s'observa heterogeneïtat d'opinions: el 18'6% dels participants estan totalment d'acord amb l'anàlisi (valor 2), el 67'4% dels participants estan d'acord amb l'anàlisi (valor 1) i un 14% dels participants estan en total desacord (valor 0). Aquesta diversitat de respostes ens proporciona dades rellevants a tenir en compte, ja que el 86% dels participants estan d'acord amb els resultats.

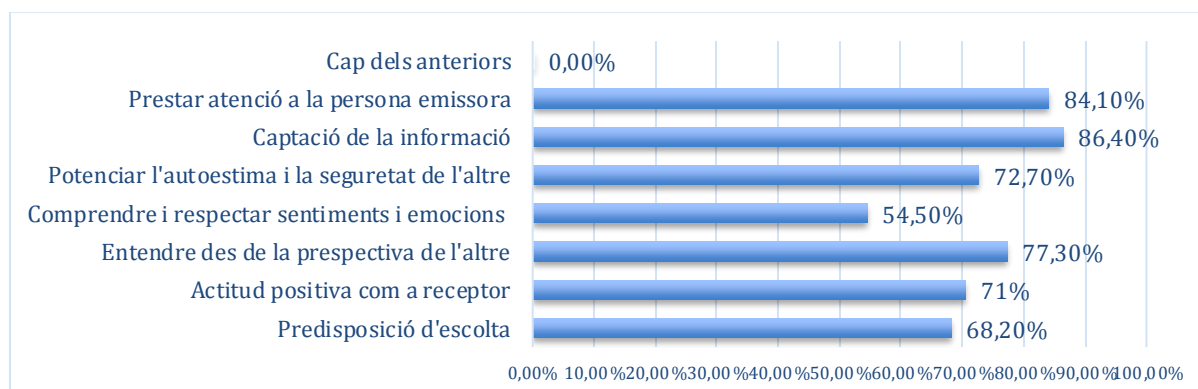

Gràfic 4. Valoració grau de conformitat: Alteracions de l'audició

Segons les valoracions dels subjectes que han considerat que l'anàlisi no s'ajusta a la realitat, ho justifiquen amb comentaris com: ("Se daba solo contenido teórico y estás aptitudes o bien se dan por hechas o directamente no se tiene en cuenta"[estudiant anònim]; "Va ser una assignatura purament teòrica, no es va parlar (o no recordo) de cap dels ítems que comenteu a la anterior pregunta"[estudiant anònim]; "M'ha sorprès una nota tan baixa a l'àmbit de Comprendre i respectar sentiments i/o emocions. No és una cosa que ens expliquin a fons però si de manera transversal."[estudiant anònim]; entre d'altres). Doncs, aquests/es estudiants consideren que la matèria era més teòrica que pràctica i no és tenien en compte aquestes habilitats prosocials.

2) Alteracions de la veu: valoració i intervenció

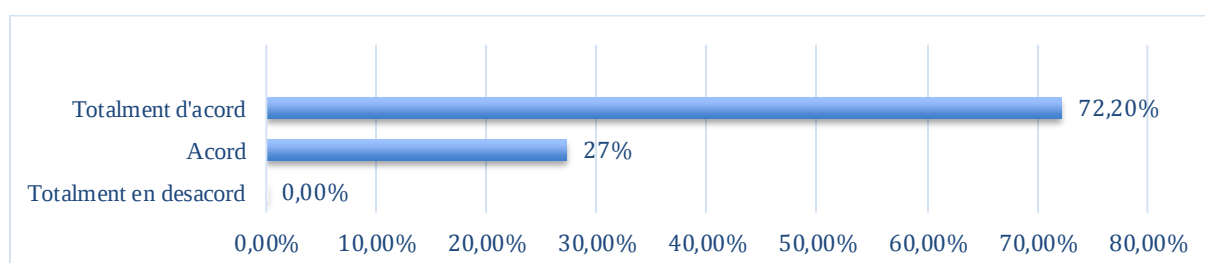
Els/les estudiants han valorat que l'assignatura Alteracions de la veu introdueix en gran freqüència tots els elements prosocials presentats:

Gràfic 5. Valoració elements prosocials: Alteracions de la veu

Com s'observa en la gràfica anterior, el 50% dels/de les participants consideren que els següents elements prosocials són treballats en aquesta assignatura: *captació de la informació* (86,40%), *prestar atenció a la persona emissora* (84,10%), *entendre des de la perspectiva de l'altre* (77,30%), *potenciar l'autoestima i la seguretat de l'altre* (72,70%), *actitud positiva com a receptor* (71%) i *predisposició d'escolta* (68,20%); sent el menys representatiu l'ítem de *comprendre i respectar sentiments i emocions* amb un 54,5%.

En relació amb aquestes dades, s'observa una resposta homogènia i unànime quant al grau de conformitat de l'anàlisi curricular com s'observa a continuació:

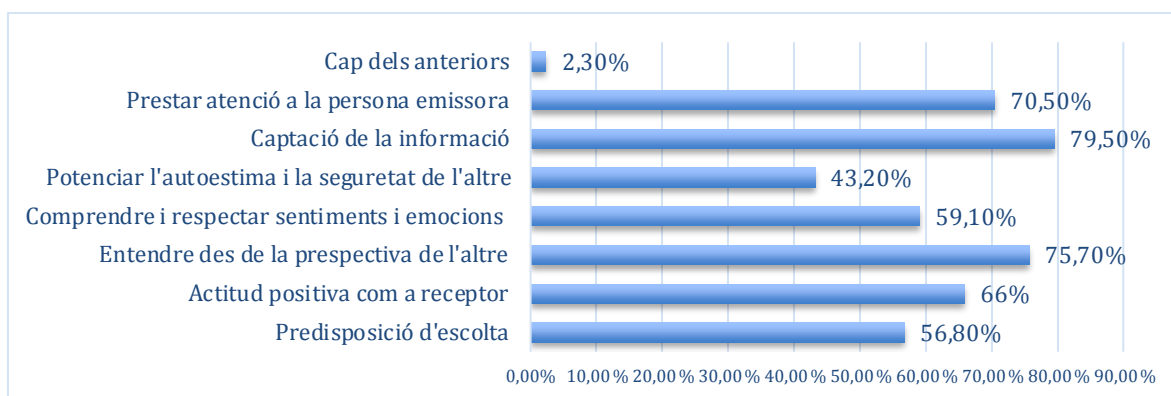

Gràfic 6. Valoració grau conformitat: Alteracions de la veu

Es considera que l'anàlisi és adequat en quant la presència i la formació dels ítems, estant totalment d'acord un 72,2% i d'acord un 27'3% dels/de les estudiants.

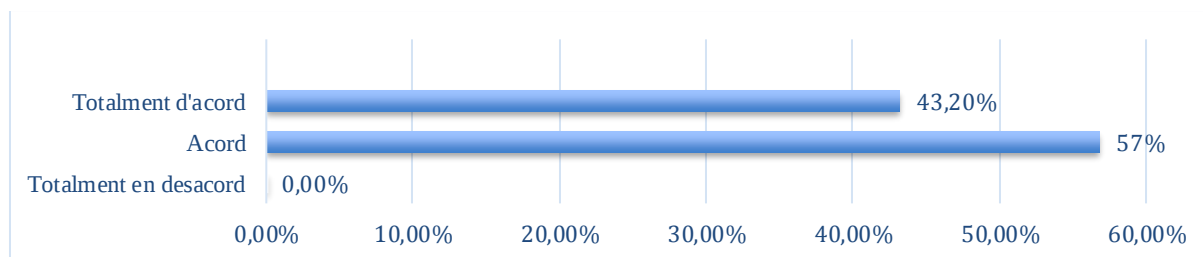
3) Alteracions del llenguatge associades a altres patologies

En l'assignatura d'Alteracions del llenguatge associades a altres patologies, els/les estudiants han considerat que els elements prosocials més treballats són: *captació de la informació* (79,5%), *entendre des de la perspectiva de l'altre* (75,7%) i *prestar atenció a la persona emissora* (70,5%); i amb menys freqüència: *actitud positiva com a receptor* (66%), *comprendre i respectar sentiments i emocions* (59,1%) i *predisposició d'escolta* (56,8%). D'altre banda, s'observa una resposta totalment contrària a les opinions de la resta de participants, indicant que no es treballa cap dels elements prosocials (2,3%).

Gràfic 7. Valoració elements prosocials: Alteracions del llenguatge associades a altres patologies

Com succeeix en l'anterior assignatura, els/les participants estan conformes amb l'anàlisi realitzat de la guia docent. El 100% dels estudiants consideren que l'anàlisi es adequat, repartint el grau de conformitat en els següents valors: *totalment d'acord* (43,2%), *d'acord* (57%) i *totalment en desacord* (0%).

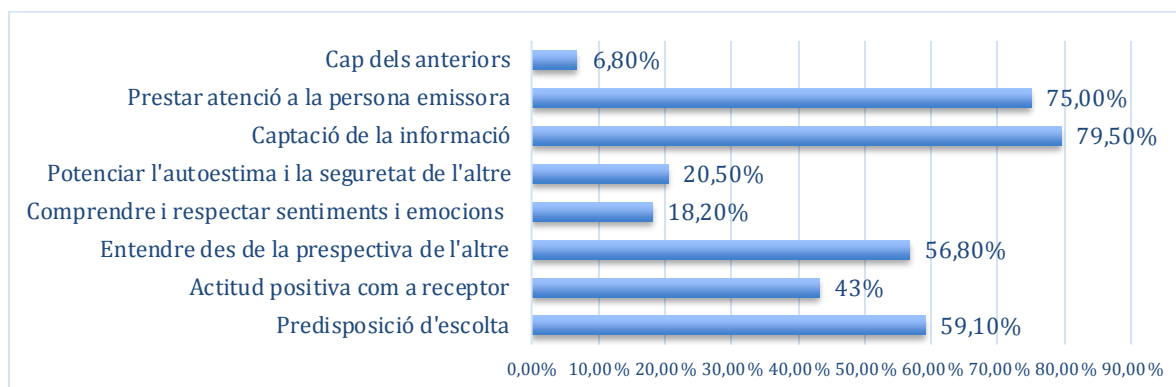

Gràfic 8. Valoració grau conformitat: Alteracions del llenguatge associades a altres patologies

Aquestes dades, estan recolzades per les observacions adjuntes dels/de les participants: ("Crec que en aquests cas la docent de l'assignatura, concretament en els seminaris va insistir molt en que adquiríssim habilitats prosocials, tot i que potser no apareix a la guia docent" [estudiant anònim]; "Jo no hagués posat Ítem 8.1: Captació de la informació amb una valoració de 4, sinó de 3-2. No recordo tanta implicació en aquest aspecte a l'assignatura" [estudiant anònim]; "Si va ser una assignatura que vam poder treballar més ítems dels que comenteu." [estudiant anònim]).

4) Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit

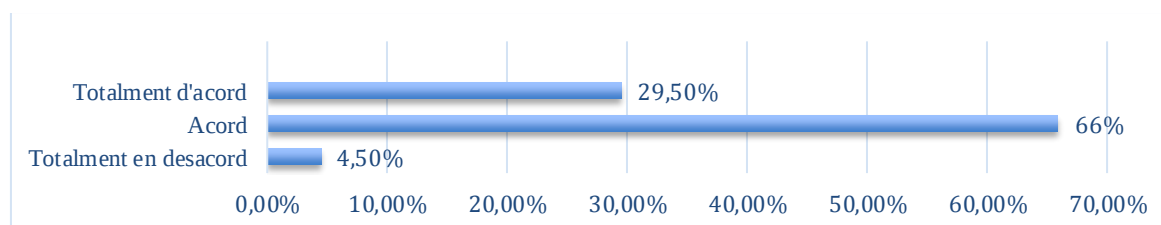
A l'assignatura d'Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit es troba major disparitat d'opinions com es mostra en el següent gràfic:

Gràfic 9. Valoració elements prosocials: Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit

En general, els percentatges són més baixos, destacant: *actitud positiva com a receptor* (43%), *potenciar l'autoestima i la seguretat de l'altre* (20,5%) i *comprendre i respectar sentiments i emocions* (18,2%). Aquests no arriben a formar part de l'opinió mitjana dels/de les participants, sumat a un 6,8% que correspon a la opinió de 3 estudiants, on consideren que cap dels elements prosocials es donen o tenen presència a l'assignatura. Amb menor presència, però sent ítems que més del 50% de la mostra valora que sí es treballen dins l'assignatura, trobem: *predisposició d'escolta* (59,10%) i *entendre des de la perspectiva de l'altre* (56,80%). D'altra banda, s'observen dos ítems que destaquen de la resta, obtenint una major puntuació segons la valoració dels/de les estudiants. Aquests ítems són: *prestar atenció a la persona emissora* (75%) i *captació de la informació* (79,50%).

Respecte a el grau de conformitat sobre l'anàlisi que es presenta de l'assignatura referent a la taula 10, el 66% dels/de les estudiants valoren que estan d'acord amb l'anàlisi realitzat, seguit d'un 29,50% que estan totalment d'acord amb l'anàlisi. Per contra, un 4,50% n'estan totalment en desacord, considerant que l'anàlisi no s'ajusta a la realitat.

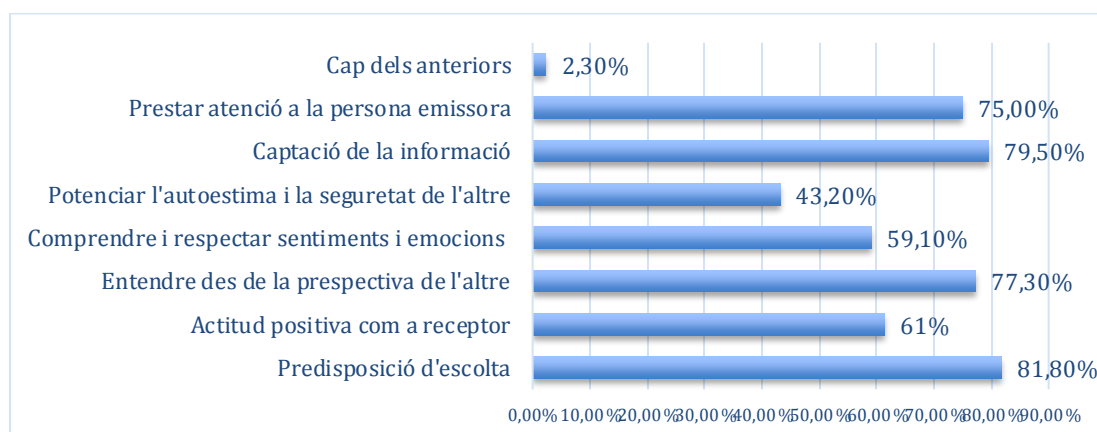
Gràfic 10. Valoració grau conformitat: Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit

Per entendre la disconformitat d'aquests/es alumnes, és important la lectura d'alguns dels comentaris: ("No recordo una ensenyament sobre el ítem 5.1: Entendre des de la perspectiva de l'altre." [estudiant anònim]; "Crec que en aquesta assignatura si es té mes en compte la perspectiva de l'altre ja que en les intervencions es te en compte l'entorn natural de nen i s'incentiva la motivació i la participació de la família" [estudiant anònim]). Doncs, aquests/es consideren que els ítems s'han pogut treballar de forma transversal o que l'aparició dels ítems a la guia docent no correspon a l'ensenyament explícit realitzat.

5) Intervenció en alteracions del llenguatge associades a altres patologies

Els/les estudiants (>50%) consideren que 6/7 elements prosocials s'han treballat a l'assignatura d'Intervenció en alteracions del llenguatge associades a altres patologies. Això significa una alta freqüència de presencialitat dels ítems segons la valoració del *focus group*.

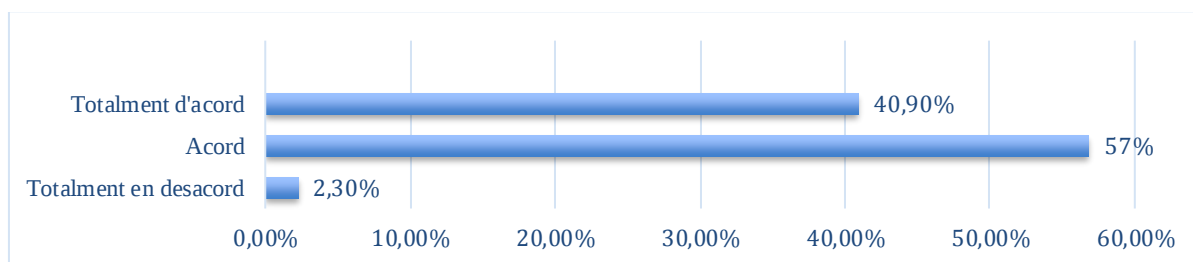
Els ítems amb major presència són: *predisposició d'escolta* (81,80%), *captació de la informació* (79,50%), *entendre des de la perspectiva de l'altre* (77,30%) i *prestar atenció a la persona emissora* (75%). Amb un percentatge menys elevat però força present trobem: *actitud positiva com a receptor* (61%) i *comprendre i respectar sentiments i/o emocions* (59,19%). El ítem *potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre* (43,20%) és el que rep menys puntuació juntament amb la resposta *cap dels anteriors* (2,3%), fent referència a la falta de presencialitat d'elements prosocials en l'assignatura.

Gràfic 11. Valoració elements prosocials: Intervenció en alteracions del llenguatge associades a altres patologies

Referent el grau de conformitat respecte l'anàlisi curricular d'aquesta matèria, s'observa que només un 2,30% valoren amb puntuació 0 mostrant desacord amb l'anàlisi. Aquests, ho justifiquen amb ("No s'incideix prou en la capacitat real d'escolta i d'empatia envers el pacient i la seva família i per descomptat no són matèries a avaluar" [estudiant anònim]).

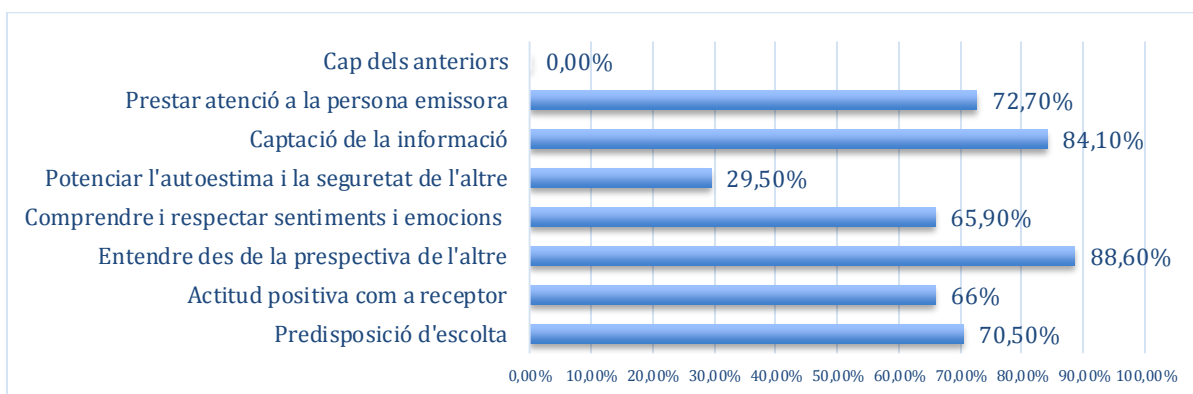
D'altra banda, amb un total de 97,9% dels/de les estudiants es troba conformes amb l'anàlisi realitzat: d'acord (57%) i totalment d'acord (40.90%).

Gràfic 12. Valoració grau conformitat: Intervenció en alteracions del llenguatge associades a altres patologies

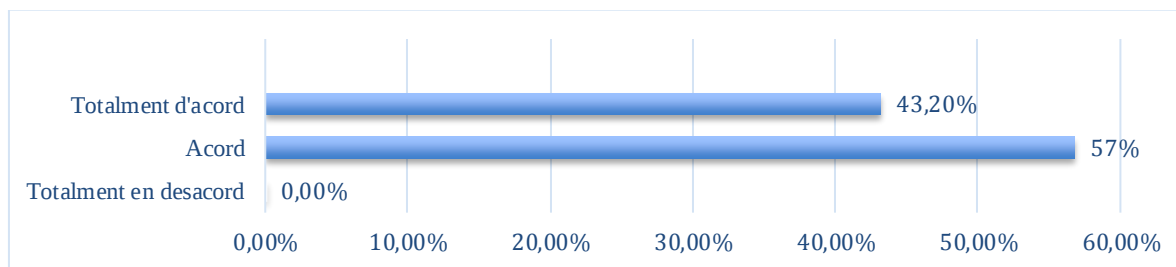
6) Llenguatge en entorns multilingüístics i multiculturals

La valoració del *focus group* en quant a la presencialitat d'elements prosocials dins l'assignatura Llenguatge en entorns multilingüístics i multiculturals és alta, descartant l'opció *cap de les anteriors* per una unanimitat. Així doncs, els/les estudiants consideren que la matèria es treballa i fomenta aquestes competències a gran freqüència: *entendre des de la perspectiva de l'altre* (88,6%), *captació de la informació* (84,1%), *prestar atenció a la persona emissora* (72,7%), *predisposició d'escolta* (70,5%), *actitud positiva com a receptor* (66%) i *comprendre i respectar sentiments i/o emocions* (65,90%). Presentant una resposta ferma per part dels estudiants, ja que més del 50% consideren que tots ells estant presents en la nostra formació. Per altre banda, s'observa un ítem que obté una puntuació més baixa: *potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre*; on només el 29,5% consideren que és treballat a l'assignatura.

Gràfic 13. Valoració elements prosocials: Llenguatge en entorns multilingüístics i multiculturals

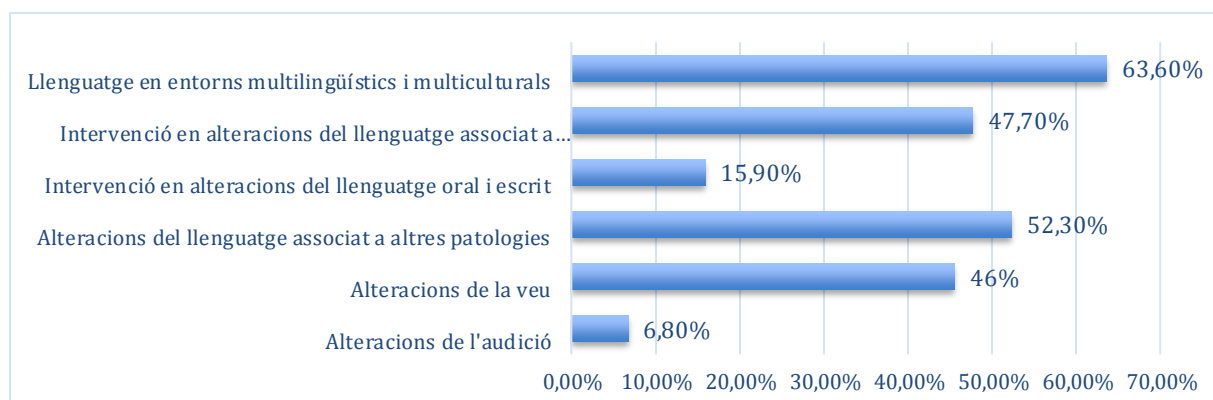
Respecte a l'anàlisi presentat en la taula 12 segons el grau de conformitat, els estudiants consideren que s'ajusta a la realitat, repartint la puntuació en: *totalment d'acord* (43,20%), *d'acord* (57%) i *totalment en desacord* (0%). Per tant, en menor o major grau d'aprovació els/les estudiants estan conformes amb l'anàlisi realitzat.

Gràfic 14. Valoració grau conformitat: Llenguatge en entorns multilingüístics i multiculturals

Destacar valoracions que recolzen aquestes dades com: (“No hem treballant els sentiments i les emocions explícitament però l'assignatura en si em resulta molt inclusiva” [estudiant anònim]; “Crec que en aquesta assignatura sí que es té bastant en compte el pensament de l'altra persona, per escollir la millor intervenció” [estudiant anònim]; “A la part pràctica es treballa la capacitat de no jutjar i respectar les diversitats culturals, tot i que no s'avalua a l'alumnat en aquestes matèries.” [estudiant anònim]).

Per finalitzar el qüestionari, es demana que els/les participants indiquessin quina o quines de les sis assignatures analitzades consideraven que fomenten més habilitats prosocials segons la seva vivència, obtenint el següent resultat:

Gràfic 15. Puntuació assignatures segons la presència d'elements prosocials

Com es mostra en el gràfic, l'assignatura que obté major puntuació és: *Llenguatge en entorns multilingüístics i multiculturals* amb un 63,60% valorant que és la matèria amb més presencialitat d'elements prosocial; seguit de les assignatures *Alteracions del llenguatge associat a altres patologies* (52,3%), *Intervenció en alteracions associades a altes patologies* (47,7%) i *Alteracions de la veu* (46%). I les assignatures amb percentatges inferiors:

Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit (15.90%) i Alteracions de l'audició (6,8%).

En resum, s'observa una homogeneïtat de respostes en quant al grau de conformitat de l'anàlisi curricular en la majoria de les assignatures i una heterogeneïtat de respostes sobre quins dels elements prosocials han sigut treballats en l'aula. Tot i així, és mostra certa relació entre la presència d'elements prosocials i el grau de conformitat respecte cada assignatura de forma individual. Doncs, n'és un exemple l'assignatura *Llenguatge en entorns multilingüístics i multicultural*, sent la més votada pels estudiants sobre l'assignatura amb més presencialitat d'ítems que a la vegada es correlaciona amb la valoració sobre el grau de conformitat de l'anàlisi i dels elements prosocials treballats.

4.4. Comparativa de resultats

Una vegada dut a terme les tres fases del projecte, es interessant agrupar les dades obtingudes per tal d'observar si hi ha relació entre els resultats de l'anàlisi exhaustiu de les guies docents amb la valoració per part dels estudiants.

En l'assignatura **Alteracions de l'audició** mostra una correlació positiva entre les dades obtingudes de l'anàlisi curricular i les valoracions dels/de les estudiants. Doncs, els ítems que tenen més presència en la guia docent són: *captació d'informació, entendre des de la perspectiva de l'altre i prestar atenció a la persona emissora*. Aquests, també són valorats segons els estudiants com els ítems més treballats durant el transcurs de la matèria amb un 65,9% l'ítem *prestar atenció a la persona emissora* i amb un 52,3% es troba la *captació de la informació*. El resultat pot estar lligat a la naturalesa de l'assignatura, valorant que aquesta fa referència a aspectes purament auditius i per tant, un objectiu que se'n deriva és l'escolta activa. També s'observa una correlació amb un dels ítems menys valorats pels estudiants, *comprendre i respectar sentiments i emocions (22'7%)* i en l'anàlisi que es duu a terme no es troba cap menció explícita o implícita en el corpus d'estudi. Per tant, les dades podrien suggerir que aquest ítem no és treballat o bé que es treballa de forma transversal.

En l'assignatura **Alteracions de la veu** els resultats obtinguts en ambdues fases són coherents. Els ítems que apareixen amb més freqüència en la guia docent també són els més valorats pels estudiants: *entendre des de la perspectiva de l'altre (77,3%), captació de la informació*

(86,4%) i *prestar atenció a la persona emissora* (84,10%). D'igual forma succeeix amb l'ítem *comprendre i respectar sentiments i emocions* (54,4%) sent el menys valorat pels estudiants i que només s'inclou d'entre una a dues vegades en la guia docent.

En l'assignatura **Alteracions del llenguatge** associades a altres patologies, es repeteix el mateix patró en quant a l'ítem amb major presència, tenint en compte que els resultats d'anàlisi i la valoració dels/de les estudiants coincideixen en que l'element prosocial més present a l'assignatura és *captació de la informació* (79,5%) i *entendre des de la perspectiva de l'altre* (75,7%); i amb menys freqüència: *comprendre i respectar sentiments i/o emocions* (59,1%) i *potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre* (43,2%). Aquests dos ítems també coincideixen amb els elements menys presents en la guia docent, juntament amb l'ítem *prestar atenció a la persona emissora*. Aquest últim obté una valoració positiva pels estudiants d'un 70,5% i no correlacionaria amb la descripció de la guia docent.

En l'assignatura **Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit** els resultats obtinguts en ambdues fases conflueixen en que l'ítem amb major presència és *captació de la informació* (79,5%) seguit de *prestar atenció a la persona emissora* que obté una valoració significativa per part dels/de les estudiants (75%) però en l'anàlisi de la guia docent no aconsegueix la puntuació màxima de 4 sinó que obté valor 3, per tant, no és el més freqüent però sí dels que més. Ocorre el mateix amb l'ítem *entendre des de la perspectiva de l'altre*, però a la inversa. Aquest es troba present en la guia docent amb valor màxim de 4 però només el 56'8% dels/de les estudiants consideren que l'han treballat a l'assignatura. D'altra banda, els ítems valorats amb menor puntuació són: *potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre* (20,5%) i *comprendre i respectar sentiments i/o emocions* (18,2%), coincideixen amb els resultats obtinguts en l'anàlisi de la guia docent, donat que són els ítems que obtenen valor 1, significat el valor més baix dona't aquesta assignatura.

Els/les estudiants consideren que l'assignatura **Intervenció en alteracions del llenguatge associades a altres patologies** es treballen majoritàriament tots els ítems esmentats, obtenint puntuacions elevades dels següents ítems: *predisposició d'escolta* (81,8%), *captació de la informació* (79,5%), *entendre des de la perspectiva de l'altre* (77,3) i *prestar atenció a la persona emissora* (75%); que conflueixen amb els valors més alts en l'anàlisi del corpus d'estudi. Seguint el mateix patró, la valoració més baixa concorda amb els ítems amb menys

presencialitat en la guia docent: *potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre* (43,2%) i *comprendre i respectar sentiments i/o emocions* (59,1%). Aquests dos obtenen el valor d'1 en l'anàlisi del corpus d'estudi, sent la puntuació més baixa registrada en la matèria.

En l'assignatura **Llenguatge en entorns multilingüístics i multiculturals** s'observa gran similitud amb l'anterior assignatura. Doncs, presenta puntuacions elevades segons la valoració dels/de les estudiants en la majoria dels ítems que aquests concorden també l'anàlisi de la segona fase del projecte. Els valors amb més presència tant en la guia docent com en l'opinió dels/les participants són: *entendre des de la perspectiva de l'altre* (88,60%) i *captació de la informació* (84,1%); i el menys valorat per aquests/es l'ítem *potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre* (29,5%) sent un dels menys present en la guia docent juntament amb *comprendre i respectar els sentiments i emocions* i *actitud positiva com a receptor*. Aquests últims obtenen una valoració més positiva per part dels estudiants tot i que amb menor freqüència amb els ítems esmentats inicialment com a valors màxims.

En definitiva, la comparació de les assignatures amb els resultats finals de la segona i tercera fase mostren una correspondència positiva amb les dades obtingudes, ja que coincideix en major o menor mesura els resultats de totes les assignatures sense observar gaire disparitat.

5. Conclusions

Arran el procés de recerca que possibilita l'actual línia d'actuació, on es justifiquen els amplis beneficis de la prosocialitat aplicada en la comunicació i interacció amb els individus i conseguint, la importància de la formació en competències prosocials en graus purament assistencials. Es decideix posar en marxa una eina que possibilités la revisió d'un conjunt d'assignatures de l'actual grau de Logopèdia de la UAB, en base a l'existència d'elements prosocials (habilitats, competències i/o aptituds que permeten connectar amb l'altre de forma empàtica...), la identificació dels elements prosocials més essencials per la pràctica clínica i la valoració d'una mostra representativa i objectiva d'estudiants de 4t curs sobre les dades obtingudes, es conclou que:

Hi ha presència de prosocialitat aplicada en menor i/o major freqüència en la mostra assignatures analitzades del grau de Logopèdia de la Universitat Autònoma de Barcelona, destacant la major presencialitat d'aquestes habilitats en objectius, competències i resultats d'aprenentatge.

És necessari i imprescindible que les universitats contemplin aquestes habilitats en l'àmbit curricular, car resulten eines i/o estratègies que possibiliten als/a les estudiants una actuació purament centrada en la persona, tenint en compte els interessos, necessitats i particularitats dels/les usuaris/es que atenen. En aquest context, resulta sumament important que els graus formatius on la pràctica està centrada interactuar amb les persones, es valorin incloure aquests elements de prosocialitat aplicada en tots els nivells de les guies docents.

Del contrast de dades obtingudes en les fases del present projecte, s'arriba a les següents conclusions:

- **El disseny d'eina curricular facilita un anàlisi exhaustiu d'elements de prosocialitat aplicada en l'estructura interna de les guies docents de graus universitaris.**

L'eina permet identificar, enregistrar i codificar de forma numèrica sobre la presència d'elements prosocials; com també, especificar en quina part de l'estructura interna n'apareix.

- **El disseny d'eina curricular pot ser transferible a altres graus, màsters o doctorats universitaris si així ho requereixen, per tal de possibilitar un anàlisi de qualitat en base a la presència d'elements prosocials.**

L'eina està pensada per facilitar un anàlisi curricular d'aquelles diplomatures que així ho requereixen, amb la finalitat d'abordar una realitat cada vegada més demandada, el fet d'actuar en relació amb la individualitat, fomentant l'empatia i la comunicació assertiva, resultant imprescindible en graus sanitàries i socioeducatives.

- **Els resultats obtinguts en les tres fases del projecte són coherents entre si.**

Per valorar i comprovar la transcendència del projecte, a resultat imprescindible comptar amb diverses fases, on s'avalués l'essencialitat dels elements prosocials en la pràctica logopèdica i es valoressin els resultats obtinguts en l'anàlisi curricular. Permetent, si així fos necessari, la repetició de l'anàlisi en qüestió.

- **La presència de prosocialitat aplicada en base als ítems seleccionats es troba en diferents parts del corpus d'estudi de les assignatures.**

En relació al corpus d'estudi que està format pels diferents aspectes que contempla una guia docent, s'observa que de les sis guies docents que formen part de la mostra d'estudi, totes contemplen elements prosocials dins l'apartat *objectius i competències i resultats d'aprenentatge*. D'altra banda, algunes però no totes, contemplen aquests elements dins del *contingut curricular, metodologia i/o activitats* i en menor grau en *criteris d'avaluació*.

Valorar incloure la prosocialitat dins la formació universitària no únicament possibilita un enfortiment als/a les estudiants respecte les seves habilitats personals, també els facilita una intervenció professional més adequada, dotant-se d'habilitats psicològiques i comunicatives eficients.

Com a limitacions del present estudi o bé treballs futurs, resulta necessari posar sobre la taula algunes de les valoracions per part dels/de les estudiants respecte la transmissió de coneixements purament teòrics sense valorar o tenir en compte les habilitats prosocials que conformen l'estudi. En aquesta línia, seria necessari fer una valoració de l'actitud i/o aptituds dels/de les professionals encarregats de transmetre la informació, per tal de possibilitar encara

més, una major presencialitat d'elements prosocials, car els/les professionals resulten l'exemple que agafen els/les estudiants per posar en pràctica els coneixements transmesos. Tanmateix, el present estudi podria ampliar-se a una selecció més gran d'assignatures, incloent-hi totes les guies docents presents del títol universitari i/o comptar amb una mostra més gran d'estudiants.

En treballs futurs, aquesta eina d'anàlisi curricular podria ser valorada per una comissió d'experts curriculars, o que aquests experts curriculars formessin part en l'avaluació de les guies docents del grau en quant la presencialitat d'elements prosocials, obtenint una revisió i un anàlisi interjutges mitjançant el grau de conformitat entre diferents especialistes per garantir un resultat més òptim i versemblant possible.

Un efecte és obvi respecte les habilitats prosocials i és que, ser una persona empàtica, assertiva i entendre des de la seva perspectiva, no sempre s'aprèn de forma teòrica ni es contempla en el transcurs d'una assignatura. Doncs, caldria valorar la possibilitat d'incloure en totes les assignatures de graus socioeducatius i sanitaris la presència d'elements prosocials dins els *criteris d'avaluació*. Car, no totes les persones tenen els mateixos valors, aptituds, competències ni habilitats per mantenir una comunicació de qualitat i assertiva durant una intervenció entre professional-pacient. Concloent, amb la importància d'avaluar la part teòrica com la part pràctica/ clínica, ja que igual que s'aprèn a valorar la situació lingüística d'un pacient i decidir quina línia d'actuació és la més adequada en funció de la patologia que presenta, és igual d'important saber *comprendre i respectar els seus sentiments i/o emocions*, posar-nos en el seu lloc per *entendre des de la seva perspectiva*, tenir *predisposició d'escolta* per captar les seves demandes i per això és necessari *prestar atenció a la persona emissora*, com també mantenir una *actitud positiva com a receptor* per tal de *captar la informació i potenciar l'autoestima i seguretat de l'altre*, augmentant les seves fortaleces i disminuint les seves debilitats.

6. Consideracions ètiques

El codi ètic està format pels principis i les normes professionals que han de seguir els logopedes, és a dir, quines conductes o comportament han d'utilitzar com a professionals davant la societat. Seguint el codi ètic, considerem fonamentals que aquests comportament siguin prosocials. Fent referència al nostre projecte, considerem important destacar de cada apartat els següents punts del codi ètic del logopèdia:

a) Principis generals:

- El respecte estricte dels drets humans i socials de l'individu és el principi bàsic de l'actuació del logopeda, i en cap circumstància no interferiran motivacions religioses, ideològiques, polítiques, econòmiques, de raça, sexe, nacionalitat, condició social o personal; de l'usuari.
- El logopeda ha de respectar les persones i tots els seus drets, i mai no podrà emprar els seus coneixements, ni que sigui d'una manera indirecta.
- Cap logopeda no podrà ésser ni discriminat ni rebutjat per raó de les seves condicions o conviccions personals o per motius diferents de l'ètica i de la seva capacitat professional.

b) Responsabilitat professional:

- El logopeda ha de respectar els principis socials, morals i legals de la societat en la que està immers, evitant qualsevol acció que pugui desacreditar-lo a ell mateix o a la professió.

c) Exercici i conducta professional:

- El logopeda ha de denunciar les normes, reglaments o pràctiques de les institucions — públiques o privades— en les que treballi, quan siguin indignes o perjudicials per a l'usuari o per a la salut pública i col·lectiva.

d) Responsabilitat envers els pacients:

- La responsabilitat essencial del logopeda és ajudar a millorar el benestar dels seus pacients.

e) Confidencialitat:

- Respectar la privacitat del pacient i mantenir en secret allò que coneix del pacient.

f) Responsabilitat envers els altres logopedes:

- Un logopeda no ha de desacreditar un company, ni causar-li cap mal personal o professional.
- El logopeda ha de tenir en compte que qualsevol altre logopeda és un company i per tant ha de fer possible atendre les sol·licituds d'ajut, de col·laboració o de consell procedents de companys que en tinguin necessitat.

7. Cronograma del treball

Evidències	Aspectes a treballar	Setmanes de treball	Dia d'entrega
EV 1 (a): Projecte	Tria del tema i justificació del problema	Reunió sessió 2: 16/11/2020	03/10/2020
	Aportacions, objectius, rellevància, proposta metodològica, consideracions ètiques i cronograma	Setmana 11-12 del primer semestre	
EV 1 (b): Introducció, mètode i resultats preliminars	Actualització del cronograma	Setmana 14 del primer semestre: Reorganització del treball	4/03/2021
		Setmana 21 del primer semestre: Actualització cronograma	
	Introducció i anàlisi del context	Setmana 15- 19 del primer semestre	
	Proposta justificada d'intervenció	Setmanes 20 i 21 del primer semestre	
	Consideracions ètiques	Setmanes 1 i 2 del primer semestre	
	Referències	Setmana 1 del primer semestre	
Rectificacions EV 1 (b)	Aspectes a millorar i/o modificar.	Setmana 1-5 del segon semestre	Data d'entrega per revisió 20/03/2021
EV 1 (c): Informe final	Obtenció dels resultats fase 1: filtració dels ítems per logopedes excercents	Setmana 5 del segon semestre	06/05/2021

	Anàlisi curricular les assignatures seleccionades (fase 2) segons els ítems filtrats en la fase 1	Setmana 5 i 8 del segon semestre	
	Realització del <i>focus group</i> i obtenció de resultats qualitatius (fase 3)	Setmana 8 i 9 del segon semestre	
	Conclusions del projecte	Setmana 9 del segon semestre	
Inscripció al Congrés	Formulari d'inscripció al Congrés. Redacció <i>abstract</i> .	Setmana 9 del segon semestre	24/04/2021
EV 2 (a) i (b)	Resum executiu i nota de premsa	Setmanes 12 i 13 del segon semestre	20/05/2021
EV 2 (c)	Presentació oral	Setmana 14 del segon semestre: Preparació del suport visual Setmana 15 del segon semestre: Defensa TFG	01/06/2021 - 03/06/2021
EV 2 (d)	Avaluació companys	Setmana 16 del segon semestre	09/06/2021

Taula 13. Cronograma del projecte

8. Referències bibliogràfiques

- Alonso González M, Kraftchenko Beoto O, (2003). *La comunicación médico-paciente como parte de la formación ético-profesional de los estudiantes de medicina*. Educ Med Super [revista online]. 2003; 17(1): pg. 39-46.
- Aguirre Raya, Dalila A. (2005). *Reflexiones acerca de la competencia comunicativa profesional*. Educación Médica Superior, 19(3), 1.
- Barrasús Abad, Blanca (2018). *La importancia de las habilidades sociales en la intervención logopédica: una propuesta de intervención desde el papel del terapeuta*. Universidad de Valladolid, Trabajo de fin de grado de Logopedia.
- Cabrera Díaz de Arce et al. (2019). *The definition of speech therapy and audiology like profession*.
- Coll, C., & Solé, I. (1990) *La interacción profesor/alumno en el proceso de enseñanza y aprendizaje*. Desarrollo psicológico y educación, II. Psicología de la Educación (pp. 315-333). Madrid: Alianza Editorial.
- Coll, C., & Solé, I. (2001). *Enseñar y aprender en el contexto del aula*. Desarrollo psicológico y educación 2. Psicología de la educación escolar(pp. 357-386). Madrid: Alianza.
- Escotorín, P. i Roche, I. (2011). *Cómo y por qué prosocializar la atención sanitaria: reflexiones, desafíos y propuestas*. Conclusiones del Proyecto CHANGE. Editorial: Fundació Universitària Martí L'Humà, la Garriga.
- Escotorín, G.P (2013). *Consulta sobre comunicación prosocial con profesionales socio-sanitarios del ámbito gerontológico*. Tesis Doctoral, no publicada. Programa de Doctorado Psicología de la Comunicación: interacción social y desarrollo humano. Bellaterra: UAB.
- Escotorín, P., Roche, I., Delvalle, R. (2014). *Relaciones prosociales en comunidades educativas. Algunas conclusiones del proyecto europeo MOST*. Editorial: Fundació Universitària Martí L'Humà, la Garriga.

- Escotorín, P. i Cirera, M (2017). *Salut i humanisme (2). Per què formar-se en prosocialitat: noves vies per optimitzar la salut dels professionals sociosanitaris*. Laboratori d'Investigació Prosocial Aplicada (LIPA). Universitat Autònoma de Barcelona.
- Gamboa, A., et al. (2014). *Formación en Responsabilidad Pro-Social: Caminos Latinoamericanos de una innovación curricular*. Valparaíso: Proyecto Europeo Alfa III SPRING.
- Hoben, K., Varley, R., & Cox, R. (2007). Clinical reasoning skills of speech and language therapy students. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 42(S1), 123-135.
- Hospital Universitario 12 de Octubre. (2020). *Posicionamiento sobre los procedimientos en disfagia orofaríngea en pacientes COVID-19*.
- Jay W. Brandenberger & Nicholas A. Bowman (2015). *Prosocial growth during college: Results of a national study*. *Journal of Moral Education*, 44:3, 328-345. DOI: 10.1080/03057240.2015.1048792
- Kjersti Nesje MPhil (2014). *Nursing students' prosocial motivation: does it predict professional commitment and involvement in the job?*. *Journal of Advanced Nursing*. Volume71, Issue1. <https://doi.org/10.1111/jan.12456>
- Marín, M., & León J. M. (2001). *Entrenamiento en habilidades sociales: un método de enseñanza-aprendizaje para desarrollar las habilidades de comunicación interpersonal en el área de enfermería*. *Psicothema*, 13(2), pg. 247-251.
- Milinga, Joseph R (2016). Enhancing teacher preparation for inclusion in universities and university colleges in Tanzania through prosocial education. URI: <http://hdl.handle.net/20.500.11810/5436>
- Muratori P, Bertacchi I, Catone G, Mannucci F, Nocentini A, Pisano S, Lochman JE. *Coping Power Universal para estudiantes de secundaria: el primer estudio de eficacia*. *J Adolesc*. Febrero de 2020; 79: 49-58. doi: 10.1016 / j.adolescence.2019.12.014. Publicación electrónica 1 de enero de 2020 PMID: 31901648.

- Plana González, Andrea (2018). *Habilidades terapéuticas y comunicativas en la intervención logopédica: diseño de un programa de entrenamiento sobre comunicación no verbal*. Universidad de Valladolid, Trabajo de fin de grado de Logopedia.
- Plaza Carmona, María, & Requena Hernández, Carmen. (2016). *Uso de la comunicación prosocial en profesionales sanitarios y sociales con personas mayores: estudio piloto*. Gerokomos, 27(1), 13-18.
- Raquepaw, JM y Miller, RS (1989). *El agotamiento del psicoterapeuta: un análisis de los componentes*. Psicología profesional: investigación y práctica, 20 (1), 32–36.
<https://doi.org/10.1037/0735-7028.20.1.32>
- Roche, R. (1995). *Psicología y educación para la prosocialidad: optimización de las actitudes y comportamientos de generosidad, ayuda, cooperación y solidaridad: programa adecuado a contextos escolares y familiares* Barcelona. España: Universidad Autònoma de Barcelona.
- Roche, R. (1997). *Educación prosocial de las emociones, actitudes y valores en la adolescencia*. Laboratorio de Investigación Prosocial Aplicada. Facultad de Psicología UAB, 1-20.
- Roche, R. (2010). *Prosocialidad: Nuevos desafíos: métodos y pautas para la optimización creativa del entorno*. Buenos Aires: Ciudad Nueva.
- Rosenbluth A., Cruzat-Mandich, C. V., & Ugarte, M. L. (2016). *Metodología para validar un instrumento de evaluación por competencias en estudiantes de psicología*. Universitas psychologica, 15(1), 303-314.
- Sánchez Cano, Manuel (2010). *El asesoramiento como intervención para atender al alumnado con dificultades de lenguaje*. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología. Volume 30, Issue 4, October–December 2010, Pages 180-185.
- Seoane L, Tompkins LM, De Conciliis A, Boysen PG 2nd. *Virtues Education in Medical School: The Foundation for Professional Formation*. Ochsner J. 2016 Spring;16(1):50-5. PMID: 27046405; PMCID: PMC4795502.

Torbay Betancor, Ángela, et al (2001). *Los estudiantes universitarios de carreras asistenciales: qué habilidades interpersonales dominan y cuáles creen necesarias para su futuro profesional*. Aula abierta Núm. 78 Pág. 1-18.

Vera Acosta H (2006). Introducción a la clínica. *Adquisición de conocimientos y habilidades*. Revista Habanera de Ciencias Médicas 5(1).

Velázquez Avila, K., & Santiesteban Naranjo, E. (2018). *Dicotomía entre habilidad y competencia*. Opuntia Brava, 9(1), 40-49.

Enllaços

Col·legi de Logopedes de Catalunya:

<https://www.clc.cat/ca>

Efecto del curso sobre la empatía cognitiva y emocional en universitarios malagueños:

<https://www.redalyc.org/pdf/310/31045567046.pdf>

Inteligencia emocional, empatía y comunicación emocional en estudiantes de Ciencias de la Salud frente a estudiantes de otras ramas de conocimiento:

<https://riull.ulles.es/xmlui/bitstream/handle/915/5570/INTELIGENCIA%20EMOCIONAL%2c%20EMPATIA%20Y%20COMUNICACION%20EMOCIONAL%20EN%20ESTUDIANTE%20DE%20CIENCIAS%20DE%0LA%20SALUD%20FRENTE%20A%20ESTUDIANTE%20DE%20OTRAS%20RAMAS%20DE%20CONOCIMIENTO.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Síndrome Burnout:

<https://www.ucm.es/data/cont/media/www/pag-30022/sindrome%20burnout.pdf>

https://addi.ehu.es/bitstream/handle/10810/30380/Tfg_AndreaOrtizdeM_Gaya.pdf?sequence=2&isAllowed=y

9. Annexes

9.1. Annex 1: Filtració dels elements prosocials (primera fase del projecte)

VALORACIÓN DE LAS HABILIDADES PROSOCIALES NECESARIAS EN LA FIGURA DEL/LA LOGOPEDA

La prosocialidad aplicada, término propuesto por Robert Roche a finales del siglo XX, se define como aquellos comportamientos que, sin la búsqueda de recompensas externas, extrínsecas o materiales, favorecen a otras personas o grupos, según los criterios de estos o metas sociales, objetivamente positivas y aumentan la probabilidad de generar una reciprocidad positiva de calidad y solidaria en las relaciones interpersonales (Roche, 1991).

La evidencia científica indica que los comportamientos prosociales generan amplios beneficios y posibilitan una mejora en la confianza entre las personas durante el acto comunicativo, especialmente en el ámbito sanitario aportando muchos beneficios en la relación paciente-profesional.

En base a estos beneficios, nos proponemos analizar las guías docentes del grado de Logopedia de la Universidad Autònoma de Barcelona para identificar qué habilidades prosociales se incluyen. Como parte del procedimiento de análisis, es relevante obtener la opinión y valoración de logopedas activos sobre los elementos prosociales más imprescindibles para el ejercicio logopédico, reflejándose así en la formación teórico práctica del grado universitario.

Teniendo en cuenta los 17 factores de la adaptación del modelo CCP (Comunicación de Calidad Prosocial) propuesto por el grupo LIPA, por favor, en base a tu experiencia laboral, valora los siguientes ítems según su grado de relevancia: ítem no relevante , ítem relevante pero no imprescindible para la práctica logopédica o ítem relevante e imprescindible para la práctica logopédica.

https://docs.google.com/forms/d/1D8nvoxDxvGnTm3pTSPgwR4FEbIUamYy_8jBgZ3STuw0/edit

9.2. Annex 2. Guies docents analitzades (segona fase del projecte)

ALTERACIONS DE L'AUDICIÓ: VALORACIÓ I INTERVENCIÓ								
Corpus d'estudi	Contingut	Ítems avaluats						
		1.1	1.2	5.1	5.2	7.1	8.1	8.2
Objectius	El estudiant podrà ampliar i profunditzar els coneixements sobre la intervenció logopèdica en la primera infància de l'infant sord si realitza la assignatura optativa de 4t curs; La educació primerenca de la criatura afectada pels trastorns del llenguatge i l'audició.							
Competències	Actuar d'acord amb el codi deontològic de la professió: respectar el secret professional, aplicar criteris professionals de finalització i derivació dels tractaments.							
	Assessorar les famílies i l'entorn social dels pacients i afavorir-ne la participació i la col·laboració en el tractament logopèdic.	X	X	X		X		
	Comunicar oralment i per escrit les observacions i les conclusions al pacient, als familiars i a la resta de professionals que intervenen en l'atenció, adaptant-se a les característiques sociolingüístiques de l'entorn.						X	
	Demostrar que es comprenen els trastorns de la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.							
	Dissenyar i dur a terme els tractaments logopèdics, tant individuals com col·lectius, establint objectius i etapes, amb els mètodes, les tècniques i els recursos més eficaços i adequats, i tenint en compte les diferents etapes evolutives de l'ésser humà.						X	
	Tenir una actitud d'aprenentatge estratègica i flexible.							
Resultats d'aprenentatge	Valorar de manera crítica les tècniques i els instruments d'avaluació i diagnòstic en logopèdia, així com els procediments de la intervenció logopèdica.							X
	Descriure els principals trastorns de la parla, la veu, l'audició i la deglució.							
	Dissenyar projectes d'intervenció logopèdica, seleccionant els objectius, les tècniques i els						X	X

	recursos adequats per a la intervenció logopèdica.							
	Enumerar una llista de consells pràctics per incitar la participació de la família en el tractament logopèdic.		X	X		X		
	Explicar als pacients el significat d'informes mèdics, així com la influència que poden exercir els trastorns sistèmics en les funcions vocal, auditiva i deglutòria.							
	Explicar els efectes positius que podria tenir l'entorn social en la millora del tractament logopèdic de diferents casos pràctics.							
	Explicar la repercussió de diversos trastorns de la parla, la veu, l'audició i la deglució en els processos comunicatius.							
	Identificar les situacions que requereixen derivar el pacient a altres professionals.							
	Seleccionar i aplicar els instruments específics d'avaluació adequats per a cada cas.	X					X	X
	Tenir una actitud d'aprenentatge estratègica i flexible.							
	Tractar o reeducar pacients amb trastorns de la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.							
Contingut curricular	Tema 1. Anatomia i fisiologia de l'oïda.							
	Tema 2. Detecció i diagnòstic: Screening auditiu neonatal, classificació de la sordesa, proves de valoració auditiva i interpretació de audiometries.						X	
	Tema 3. Ajudes tècniques: Audiòfon, Implant coclear i Sistema de freqüència modulada.							
	Tema 4. Impacte de la sordesa en el medi familiar. Orientacions a la família.	X	X	X		X		
	Tema 5. Maneres de comunicació de les persones amb sordesa. L'adquisició de la llengua oral.							
	Tema 6. Modalitats d'escolarització de l'alumnat amb sordesa. Orientacions a l'escola.	X	X	X		X		
	Tema 7. Els serveis educatius a Catalunya: els CREDA.							
	Tema 8. L'avaluació de la llengua oral de l'alumnat amb sordesa.							

	Tema 9. La intervenció logopèdica per al desenvolupament de la llengua oral de l'alumnat amb sordesa.							
Metodologia i activitats	La metodologia consisteix en classes dirigides i seminaris de pràctiques on es combinen les explicacions amb lectures i comentaris, <u>anàlisi de material audiovisual</u> , etc.			X			X	
Criteri d'avaluació	EV1. Prova d'avaluació de continguts: 50% de la nota final. Individual. Proves escrites. Es realitzarà durant la segona setmana avaluativa.							
	EV2. <u>Anàlisi i interpretació de l'audiometria</u> : 10% de la nota final. Individual. Proves escrites. Es realitzarà durant la primera setmana avaluativa.						X	X
	EV3. Treballar en un petit grup <u>d'anàlisi i comparació de mostres</u> de llenguatge d'infants amb sordesa: el 40% de la nota final. Prova escrita i oral. Es realitzarà durant la segona setmana avaluativa.						X	X

ALTERACIONS DE LA VEU: VALORACIONS I INTERVENCIÓ								
Corpus d'estudi	Contingut	Ítems avaluats						
		1.1	1.2	5.1	5.2	7.1	8.1	8.2
Objectius	Dissenyar, implementar i avaluar accions de prevenció de les alteracions de la veu adaptades a diferents poblacions.			X				
	Portar a terme processos continuats d'avaluació logopèdica de la veu des d'una perspectiva interdisciplinària.							
	Dissenyar, portar a terme, explicar i argumentar les intervencions logopèdiques més eficaces i adequades a cada cas.	X		X			X	X
	Valorar la importància d'emprendre accions per a la millora del propi rendiment vocal com a font d'aprenentatge professional.							
	Valorar a nivell d'anàlisi perceptiva i anàlisi acústica les diferents alteracions vocals i dissenyar el mètode d'intervenció més eficaç en cada cas.			X			X	

Competències	Assessorar les famílies i l'entorn social dels pacients i afavorir-ne la participació i la col·laboració en el tractament logopèdic.	X	X	X		X		
	Avaluar la pròpia intervenció professional i la dels altres per optimitzar-la.							
	Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.		X	X	X	X		
	Comunicar oralment i per escrit les observacions i les conclusions al pacient, als familiars i a la resta de professionals que intervenen en l'atenció, adaptant-se a les característiques sociolingüístiques de l'entorn.						X	
	Demostrar que es comprenen els trastorns de la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.							
	Dissenyar i dur a terme els tractaments logopèdics, tant individuals com col·lectius, establint objectius i etapes, amb els mètodes, les tècniques i els recursos més eficaços i adequats, i tenint en compte les diferents etapes evolutives de l'ésser humà.						X	
	Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.							
	Valorar de manera crítica les tècniques i els instruments d'avaluació i diagnòstic en logopèdia, així com els procediments de la intervenció logopèdica.							X
Resultats d'aprenentatge	Avaluar la pròpia intervenció professional i la dels altres per optimitzar-la.							
	Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.		X	X	X	X		
	Descriure els principals trastorns de la parla, la veu, l'audició i la deglució.							
	Dissenyar projectes d'intervenció logopèdica, seleccionant els objectius, les tècniques i els recursos adequats per a la intervenció logopèdica.						X	X
	Elaborar una història clínica a partir dels símptomes i els signes aportats pel pacient.		X				X	X

	Enumerar una llista de consells pràctics per incitar la participació de la família en el tractament logopèdic.		X	X		X		
	Explicar als pacients el significat d'informes mèdics, així com la influència que poden exercir els trastorns sistèmics en les funcions vocal, auditiva i deglutòria.							
	Explicar els efectes positius que podria tenir l'entorn social en la millora del tractament logopèdic de diferents casos pràctics.							
	Explicar la repercussió de diversos trastorns de la parla, la veu, l'audició i la deglució en els processos comunicatius.							
	Exposar per escrit el diagnòstic i el tractament logopèdic proposat amb la finalitat d'informar altres professionals implicats en el cas (foniatres, otorinolaringòlegs, mestres, pediatres, etc.).						X	
	Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.							
	Seleccionar i aplicar els instruments específics d'avaluació adequats per a cada cas.	X					X	X
	Tractar o reeducar pacients amb trastorns de la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.							
Contingut curricular	Tema 1. Introducció							
	Tema 2. Valoració logopèdica de la veu	X		X			X	
	Tema 3. Intervenció logopèdica en veu	X		X			X	
Metodologia i activitats	S'abordarà la teoria necessària per a crear un bon fonament teòric que es complementaran amb <u>l'anàlisi de casos reals</u> .			X			X	
Criteri d'avaluació	EV1. Exposició d'un cas I							
	EV2. Prova escrita I							
	EV3. Exposició d'un cas II							
	EV4. Prova escrita II							

ALTERACIONS DEL LLENGUATGE ASSOCIADES A ALTRES PATOLOGIES								
Corpus d'estudi	Contingut	Ítems avaluats						
		1.1	1.2	5.1	5.2	7.1	8.1	8.2
Objectius	Ser sensible per entendre l'afectació global dels pacients que presentin les patologies estudiades i la influència que pot tenir en el seu entorn i el seu desenvolupament.	X		X	X			
	Identificar les característiques de llenguatge associades a les patologies estudiades.							
	Preveure les necessitats logopèdiques dels pacients que presentin aquestes patologies.	X		X				X
Competències	Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.		X	X	X	X		
	Demostrar que es comprenen els trastorns de la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.							
	Demostrar que es comprèn el funcionament de la professió i l'estatus legal del logopeda.							
	Demostrar que es coneixen els límits de les pròpies competències i saber identificar si és necessari fer un tractament interdisciplinari.							
	Dominar la terminologia que permeti interactuar de manera eficaç amb altres professionals.							
	Explorar, avaluar i diagnosticar els trastorns de la comunicació i el llenguatge, i emetre'n un pronòstic d'evolució, des d'una perspectiva multidisciplinària.						X	
	Gestionar la diversitat sociocultural i les limitacions associades a les diferents patologies.		X	X				
	Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.	X		X			X	

	Tenir una actitud d'aprenentatge estratègica i flexible.							
	Utilitzar les tècniques i els instruments d'exploració propis de la professió i registrar, sintetitzar i interpretar les dades aportades integrant-les al conjunt de la informació.						X	
	Valorar de manera crítica les tècniques i els instruments d'avaluació i diagnòstic en logopèdia, així com els procediments de la intervenció logopèdica.							
Resultats d'aprenentatge	Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.		X	X	X	X		
	Descriure els principals mètodes d'exploració de les alteracions del llenguatge.							
	Descriure i explicar la utilitat i les indicacions dels instruments d'avaluació del llenguatge que més s'ajusten a les característiques de cada patologia o discapacitat.							
	Emetre un diagnòstic probable, així com possibles diagnòstics diferencials, a partir de casos presentats en vídeo o a partir de la lectura d'informes.						X	
	Explicar de manera argumentada les situacions que requereixen la participació d'altres professionals o la derivació del pacient a altres professionals.							
	Explicar el rol del logopeda en equips multidisciplinaris i el marc legal de la professió.							
	Explicar la terminologia pròpia d'altres professions relacionades amb els pacients que són subjectes de la intervenció.							
	Explicar les alteracions del llenguatge secundàries a trastorns en altres esferes.							
	Explicar les limitacions associades a les diferents patologies del llenguatge secundàries a altres alteracions, així com les associades a l'estatus cultural i socioeconòmic del pacient.							

	Identificar patrons normals i anormals de llenguatge en pacients amb diferents patologies.						X	
	Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.	X		X			X	
	Tenir una actitud d'aprenentatge estratègica i flexible.							
Contingut curricular	Bloc 1 - Introducció general: els trastorns de llenguatge associats a altres patologies							
	Bloc 2.- La discapacitat intel·lectual.							
	Bloc 3.- El llenguatge en e TEA.							
	Bloc 4.- El llenguatge en el TDA-H.							
	Bloc 5.- El llenguatge en la paràlisi cerebral.							
Metodologia	Classes magistrals amb suport de TIC.							
	Activitat dirigida: Seminaris d'anàlisi de casos: els estudiants discutiran les tècniques d'exploració utilitzades i emetran un diagnòstic de manera argumentada.	X					X	
Criteri d'avaluació	Cas pràctic (30%). Presentació d'un exercici escrit sobre casos treballats a les pràctiques.			X			X	
	Examen teòric (parcial EV1)							
	Examen teòric (parcial EV2)							

INTERVENCIÓ EN ALTERACIONS DEL LLENGUATGE ORAL I ESCRIT								
Corpus d'estudi	Contingut	Ítems avaluats						
		1.1	1.2	5.1	5.2	7.1	8.1	8.2
Objectius	Conèixer els models teòrics sobre intervenció en el llenguatge oral i escrit.							
	Conèixer les aportacions teòriques que permetran decidir què i com intervenir, en funció dels nivells del llenguatge i de les dificultats infantils.							

	Prioritzar i seqüenciar els objectius de la intervenció.	X	X	X			X	X
	Analitzar processos d'intervenció.			X			X	X
	Elaborar programes d'intervenció per a les dificultats del llenguatge oral i escrit.			X			X	X
	Reflexionar sobre les variables que influeixen en el tractament.							
	Entendre el treball del logopeda des de la perspectiva de la multidisciplinarietat.							
	Elaborar programes d'assessorament per les famílies i escoles.	X		X			X	X
Competències	Actuar d'acord amb el codi deontològic de la professió: respectar el secret professional, aplicar criteris professionals de finalització i derivació dels tractaments.							
	Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.		X	X	X	X		
	Treballar en equips intradisciplinaris i interdisciplinaris.							
	Dissenyar i dur a terme els tractaments logopèdics, tant individuals com col·lectius, establint objectius i etapes, amb els mètodes, les tècniques i els recursos més eficaços i adequats, i tenint en compte les diferents etapes evolutives de l'ésser humà.						X	
	Dissenyar i gestionar projectes.							
	Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.						X	
	Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.							
	Utilitzar les tècniques i els instruments d'exploració propis de la professió i registrar, sintetitzar i interpretar les dades aportades integrant-les al conjunt de la informació.						X	
Resultats d'aprenentatge	Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.		X	X	X	X		
	Definir els objectius, les tècniques i els recursos adequats per elaborar un tractament logopèdic amb alteracions en l'adquisició de llenguatge oral o escrit.							

	Dissenyar i gestionar projectes.							
	Dissenyar un pla d'intervenció logopèdic de diferents casos pràctics amb alteracions en l'adquisició de llenguatge oral o escrit.						X	
	Especificar criteris de finalització del tractament en els projectes d'intervenció.							
	Identificar les situacions que requereixen derivar el pacient a altres especialistes.							
	Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.						X	
	Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.							
	Seleccionar i aplicar les tècniques específiques d'intervenció adequades per a les alteracions del llenguatge oral o escrit.	X					X	X
	Treballar en equips intradisciplinaris i interdisciplinaris.							
Contingut curricular	La intervenció en el llenguatge oral i escrit: els models d'intervenció.							
	Els criteris per a la presa de decisions: què i com intervenir. La prioritització i la seqüenciació dels objectius. Les activitats i els materials. Les estratègies per a la intervenció. L'entorn de la intervenció.			X				
	La intervenció en els nivells del llenguatge oral: objectius, activitats, materials i estratègies.							
	L'assessorament logopèdic, familiar i escolar.	X		X			X	
	La intervenció en les dificultats evolutives del llenguatge escrit: casos pràctics							
	Programes per a la intervenció en l'escriptura i la lectura.							
	El programa A.CO.S.							
	La intervenció en les alteracions del llenguatge escrit: casos pràctics.			X			X	
Metodologia i activitats	Important el treball en grup d'anàlisi de casos i de discussió conjunta. Per tant, el desenvolupament de l'assignatura es realitzarà a partir de classes magistrals,	X	X	X			X	

	treball cooperatiu, sessions pràctiques, tutories dels grups, estudi de casos, lectura d'articles, tot organitzat en tres tipus d'activitats docents: classes teòriques, seminaris de discussió i seminaris d'elaboració de projectes d'intervenció.							
Criteri d'avaluació	EV1: Avaluació del Llenguatge oral (teoria i pràctica), amb un pes del 35 % de la nota (3,5 punts).							
	EV2: Avaluació del llenguatge escrit (teoria i pràctica), amb un pes del 35 % de la nota (3,5 punts).							
	EV3: Presentacions de projectes d'intervenció, amb un pes del 30 % de la nota (3,5 punts).							

INTERVENCIÓ EN ALTERACIONS DEL LLenguatge ASSOCIADAES A ALTRES PATOLOGIES: FACTORS DE INTERACCIÓ I COMUNICACIÓ ALTERNATIVA I AUGMENTATIVA								
Corpus d'estudi	Contingut	Ítems avaluats						
		1.1	1.2	5.1	5.2	7.1	8.1	8.2
Objectius	Aprofundir en el coneixement del mètode d'observació directa i sistemàtica en nens entre 0 i 6 anys.						X	
	Saber com s'elabora un pla terapèutic, aprendre estratègies i procediments d'intervenció, i finalment, conèixer com finalitza el procés assistencial en un CDIAP.							
	Conèixer el Programa Hanen i saber-lo aplicar en col·laboració amb la família.			X		X		X
	Conèixer l'àmbit de l'atenció precoç a Catalunya i el treball en els Centres de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP), el procés assistencial des de la demanda inicial al procés de baixa.							
	Aprofundir en el diagnòstic i els seus procediments i tècniques més important en aquest àmbit.							
	Aprendre les principals eines d'intervenció amb els infants i les seves famílies.							

	Resolució de dubtes i altres qüestions en l'elaboració del treball.							
	Proporcionar coneixements, recursos i procediments amb l'objectiu de realitzar una correcta avaluació i intervenció de pacients que requereixen suports, alternatius o complementaris, que possibilitin la seva comunicació i el seu llenguatge.							X
	Apropar a l'alumne al coneixement dels sistemes alternatius i augmentatius de comunicació perquè sigui capaç de seleccionar el més adequat a l'hora de plantejar la seva intervenció.						X	
	Desenvolupar una perspectiva global de les dificultats de pacients amb trastorns motors, retards i trastorns del llenguatge, discapacitat intel·lectual i trastorns del espectre autista.							
	Aprendre a identificar les dificultats del entorn que presenten aquests pacients i generar solucions dins de l'àmbit logopèdic.			X				
	Gestionar les tecnologies de la comunicació i la informació.							
	Conèixer l'origen i les bases teòriques del Sistema de Comunicació per Intercanvi d'Imatges (PECS)							
	Aprendre les fases de les que es basa el sistema PECS i el seu propòsit.							
	Saber seleccionar els candidats per treballar PECS i peculiaritats de la seva intervenció en diferents poblacions.							
	Resolució de dubtes i altres qüestions en l'elaboració del treball.							
Competències	Actuar d'acord amb el codi deontològic de la professió: respectar el secret professional, aplicar criteris professionals de finalització i derivació dels tractaments.							
	Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.		X	X	X	X		

	Demostrar que es coneixen els límits de les pròpies competències i saber identificar si és necessari fer un tractament interdisciplinari.							
	Dissenyar i dur a terme els tractaments logopèdics, tant individuals com col·lectius, establint objectius i etapes, amb els mètodes, les tècniques i els recursos més eficaços i adequats, i tenint en compte les diferents etapes evolutives de l'ésser humà.						X	
	Dissenyar i gestionar projectes.							
	Dominar la terminologia que permeti interactuar de manera eficaç amb altres professionals.							
	Elaborar i redactar informes d'exploració i diagnòstic, seguiment, finalització i derivació.							
	Explicar i argumentar el tractament seleccionat.							
	Gestionar la diversitat sociocultural i les limitacions associades a les diferents patologies.			X				
	Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.							
	Seleccionar, implementar i facilitar l'aprenentatge de sistemes de comunicació augmentatius així com el disseny i l'ús de pròtesis i ajuts tècnics necessaris adaptats a les condicions físiques, psicològiques i socials dels pacients.			X			X	
	Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.							
	Utilitzar les tècniques i els instruments d'exploració propis de la professió i registrar, sintetitzar i interpretar les dades aportades integrant-les al conjunt de la informació.						X	
Resultats d'aprenentatge	Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.		X	X	X	X		

Descriure els sistemes alternatius i augmentatius de comunicació.							
Descriure i explicar de manera argumentada el tractament logopèdic adequat per als casos treballats.							
Dissenyar i gestionar projectes.							
Emetre un diagnòstic probable, així com possibles diagnòstics diferencials, a partir de casos presentats en vídeo o a partir de la lectura d'informes.						X	
Establir criteris de finalització i derivació en els casos plantejats.							
Explicar de manera argumentada les situacions que requereixen la participació d'altres professionals o la derivació del pacient a altres professionals.							
Explicar de manera argumentada quines tècniques d'intervenció semblen més adequades per als casos particulars presentats.			X			X	
Explicar els aspectes principals del codi deontològic del logopeda.							
Explicar la terminologia pròpia d'altres professions relacionades amb els pacients que són subjectes de la intervenció.							
Explicar les limitacions associades a les diferents patologies del llenguatge secundàries a altres alteracions, així com les associades a l'estatus cultural i socioeconòmic del pacient.							
Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.							
Redactar informes d'exploració i diagnòstic, així com de les pautes de tractament adequades a cada pacient segons la patologia que té.						X	
Seleccionar els sistemes alternatius i augmentatius de comunicació més adequats a cada cas.	X		X			X	X

	Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.							
Contingut curricular	Part I: Marc teòric, orígens de l'Atenció Precoç.							
	Part II: Procés assistencial inicial, avaluació i diagnòstic: entrevista d'acollida, història clínica i història social i entrevista de devolució a la família.	X	X	X			X	X
	Part III: Pla terapèutic i finalització del procés assistencial.							
Metodologia i activitats	Classes magistrals.							
	Tutories de seguiments dels treball grupals.							
	Classes pràctiques: seguiment de casos a partir de visionats de vídeos.	X	X				X	
	Participació en els fòrums i activitats al Campus Virtual: és imprescindible que els estudiants participin de forma activa i seguida a les classes.	X	X	X			X	X
Criteri d'avaluació	EV1: Treball escrit i exposició oral en grup (30%)							
	EV2: Treballs aplicats a les classes pràctiques (20%)			X			X	
	EV 3 (A): Prova teòrica (10%)							
	EV3 (B): Prova teòrica (35%)							
	EV4: Treball amb plafons i activitat de role-playing (5%)	X		X				X

LLENGUATGE EN ENTORNS MULTILINGÜÍSTICS I MULTICULTURALS								
Corpus d'estudi	Contingut	Ítems avaluats						
		1.1	1.2	5.1	5.2	7.1	8.1	8.2
Objectius	Comprendre les característiques lingüístiques i psicològiques de les situacions de multilingüisme, en especial les derivades de moviments migratoris.			X	X		X	
	Conèixer els processos d'aprenentatge multilingüe i apreciar la incidència de diferents factors individuals i socials en el seu desenvolupament.			X			X	X
	Apreciar les característiques diferencials de les llengües i la possible influència en els processos d'adquisició del llenguatge i d'aprenentatge de segones llengües.			X				
	Ser sensible a la influència dels entorns multilingües i multiculturalment en les característiques normals i patològiques del llenguatge.			X				
	Desenvolupar propostes d'eines de diagnòstic i intervenció que prenguin en consideració les particularitats de les diverses situacions de desenvolupament multilingüe en diferents moments evolutius i que serveixin per abordar de manera satisfactòria els processos de comunicació i els procediments d'avaluació i intervenció en la pràctica logopèdica amb subjectes multilingües i/o provinents d'altres cultures.	X		X			X	
Competències	Analitzar i sintetitzar informació.							
	Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.							
	Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.		X	X	X	X		
	Demostrar que es comprenen els trastorns de la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.							
	Dominar la terminologia que permeti interactuar de manera eficaç amb altres professionals.							

	Integrar els fonaments biològics (anatomia i fisiologia), psicològics (processos i desenvolupament evolutiu), lingüístics i pedagògics de la intervenció logopèdica en la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals							
	Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.							
	Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.							
	Valorar les produccions científiques que sostenen el desenvolupament professional del logopeda.							
Resultats d'aprenentatge	Analitzar i sintetitzar.							
	Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.							
	Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.		X	X	X	X		
	Descriure les principals aportacions de les produccions científiques vinculades als processos cognitius de persones en entorns multilingües.							
	Enumerar i descriure els diferents fenòmens que s'esdevenen en el contacte entre llengües.			X				
	Explicar i comparar les diferents propostes teòriques en relació amb les representacions mentals en les persones multilingües.							
	Explicar i relacionar entre elles les principals aportacions de treballs de recerca sobre l'adquisició del llenguatge i sobre l'aprenentatge de segones llengües.							
	Explicar la influència dels entorns multilingües en les característiques normals i patològiques del llenguatge.							
	Identificar, descriure i relacionar les diferents fases de l'adquisició del llenguatge en un context multilingüe.							
	Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.							

	Utilitzar correctament la terminologia de la lingüística, la psicolingüística i la logopèdia, així com la d'altres professions amb les quals sovint el logopeda estableix equips multidisciplinaris.							
	Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.							
Contingut curricular	Tema 1. Introducció al desenvolupament i aprenentatge multilingüe.							
	Tema 2. Perspectives teòriques							
	Tema 3. Característiques del desenvolupament multilingüe.							
	Tema 4. Les conseqüències cognitives del multilingüisme.							
	Tema 5. Orientacions per a la intervenció logopèdica en entorns multilingües.			X			X	X
	Tema 6. La influència de la cultura i l'estatus socioeconòmic (SES)			X				
Metodologia i activitats	Classes magistrals amb suport de TIC.							
	Seminaris en grup partit d'anàlisi i discussió d'articles especialitzats i casos.	X		X				
Criteri d'avaluació	EV1: presentació d'informes i treballs i participació en les discussions (20%).	X					X	X
	EV2: prova escrita (40%)							
	EV3: prova escrita (40%)							

Annex 3: Valoració de l'anàlisi curricular (tercera fase del projecte)

VALORACIÓ DE LES HABILITATS PROSOCIALS PRESENTS AL VIGENT CURRÍCULUM DE LOGOPÈDIA DE LA UAB

El present TFG pretén oferir una proposta d'innovació curricular per millorar la formació d'un/a logopeda, respecte a les estratègies i/o competències comunicatives que s'estudien per la pràctica logopèdica. El propòsit és investigar la presència d'elements prosocials dins el contingut curricular del grau de logopèdia, aquests elements fan referència a les habilitats, competències i actituds que ajuden a connectar amb l'altre des d'una perspectiva empàtica. Per l'anàlisi curricular s'han seleccionat sis guies docents d'assignatures de naturalesa obligatòria i assistencial, de tercer i quart any.

Per possibilitar un anàlisi minuciós es va comptar amb la valoració inicial de 31 logopedes, que en base a la seva experiència, van determinar quins dels 17 factors que inclou el model CCP (Comunicación de Calidad Prosocial) proposat pel grup LIPA, eren els més rellevants i imprescindibles per la pràctica logopèdica.

D'aquesta valoració es filtren els 7 ítems que s'inclouen en la taula d'anàlisi de cada assignatura, segons el grau de presència i localització de cada ítem, tenint en compte que es dona el valor 0 aquells ítems que no s'ha trobat cap menció en la guia docent i assignant el valor 4 als ítems amb més presència.

La teva participació ens ajudarà a precisar els resultats obtinguts durant l'anàlisi curricular i a obtenir una visió subjectiva dels estudiants de quart any. A partir de la teva pròpia experiència, valora quins elements prosocials consideres que es troben a cada assignatura i puntua del 0 al 2 segons el grau de conformitat respecte a l'anàlisi presentat.

<https://docs.google.com/forms/d/1VpMOhkRMdutnsTuj2n9nCcG5UbnVG7i2-EpWVFSxE/edit>